

GABOS R. S.

Budapest, IV., Muzeum-körút 41. sz.

Gyári raktár mindennemű szalon-, éjjeli, lépcsőház-, konyha-, függő-, asztali és fali lámpákból.

Szalon függő-lámpák, csinos alakúak, darabja 3.—, 4.—, 5.— nagyobbak s díszesebbek árja 6.—, 8.—, 9.—, 10.— forintig s feljebb.

Szalon asztali lámpák, csinos alakúak, kisebbek árja 1.—, 1.50, 2.—, 3.—, 4.—, 5.— frt, díszesebb s nagyobbak árja 6.—, 8.—, 9.—, 10.— frt s feljebb.

Éjjeli lámpák, függő vagy állítható, különf. díszes alakokban s színekben, bronzdíszesek v. anélkül árja —, 75, 1.—, 1.50, 2.— frtől 5.— forintig s feljebb.

Konyha- és lépcsőház-lámpák, függő, fali és állítható, többf. czéliszertű alakokban, árja 30 krtól 1.50-ig.

Lámpa-alkatrészek úgy m.: lámpa-öblök, lámpabúcsó, lámpabél, lámpaív, lámpaív-alkatrészek (Cylinder), lámpagolyók és borítók, m. alak, nagyság, minőség s árakban.

Gyári raktár

Porcellán-árukból

u. m.: **étkező-, teás-, kávé-, moca- és mosdókészletek** (Service), továbbá: **majolika-dísz tárgyak**, **alakok**, **virágöblök** (Váza) stb. stb.

Étkező-készletek (Service) különféle izléses díszesek v. egysz. sima, 6 személyre ára 10.—, 12.—, 15.—, 18.—, 20 forintig s feljebb.

Kávé- v. teás-készletek (Service), minden színben s díszes vagy anélkül, 6 személyre ára 4.—, 5.—, 6.—, 7.—, 8.—, 10 forintig s feljebb.

Moca-készletek (Service), a teákészletekhez hasonló kivitelben, 6 személyre ára 3.—, 4.—, 5.—, 6.—, 8.— forintig s feljebb.

Petroleum-raktár

Valódi amerikai szagtalan, biztonsági petroleum (ciszterolaj), mely csak 150° F hősnél gyúlékony, a villanyfényhez hasonló világos lánggal ég, 1 kilo ára 36 kr.

Kétszer finomított (Nobel) petroleum, ezen petroleumot kizárólagosan raktáram, illetve t. revóm részére különös gondnal finomítottak. Egy kilo ára 28 kr.

Finomított petroleum, (Prima néven ismeretes), igen ajánlatos nagyobb helyiségek, vendéglők, lépcsőházak, konyhák, stb. stb. világítására. Egy kilo ára 24 kr.

Petroleum helyben, bármily mennyiség díjtalanul házhoz szállítottatik.

Gyári raktár üveg-árukból

u. m.: **bor-, sör- és likőr-készletek** (Service), **csemegé- s gyümölcsös** (Dessert) **tányérok**, **gyümölcs-tartók** és **tálak**, továbbá **virág-öblök** (Váza), **tükrök**, **képek** stb. stb.

Lámpákat javított végott, valamint be- aranyozásra vagy bronzolásra elfogadók, a legrovidebb idő alatt megalkalnak árak mellett, továbbá mindenm. képrekeretek méret után elkészítettnek.

Összes árucikkeim a meghatározott gyári árak mellett engedmény nélkül értendők.

Óvatik a t. cz. közönség a csalódástól.

Az engedélyezett főraktár

a dr. Jaeger G. tanár személyes jótállása mellett készített összes

eredeti normál-czikkeknek

Benger W. fia egyedül engedélyezett gyárából kizárólagosan bírja

JAEGER TANÁR TÁRSULATA,

TULAJDONOS: JORDÁN KÁROLY.

Budapest, IV., Váci-utca 30. szám alatt.

Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve.

1847 óta, tehát több mint 40 éve, hogy a legnagyobb sikerrel alkalmaztatik a legelső orvosi kollegiuma által megvizsgált s kitűnő használhatósága miatt a legelőkelőbb által Magyarországon szabad. WEBER.

Köszvény-vászon

köszvény, csúsz, tagszagatás, keresztcsont-fájás, vörheny, mell-, hát- és derékfájdalmak, lábköszvény, csipőfájdalom és ischias stb. ellen, mindennemű görösök, a kezek és lábokban, különösen görös erek, dagadt tagok, fízomádások és oldalszurások biztos eredménnyel gyorsan gyógyíttatnak ezen gyógyhatásos köszvényvászon által. Egy csomag ára 1 frt 5 kr., kettős erejű, nohezebb bajoknál alkalmazandó 2 frt 10 kr.

Valódi csak akkor, ha a melléti védjeggyel el van látva. **Dr. Baron párisi általános sebteász** mindenféle sebek, gonyedések és dagadtatok, körömguladások és sebek, bármennyű sérülések, harapás, szúrás, ütés, vágás, tyúkszem, fagyás stb. ellen. — Egy köcsög ára a használati módszerrel együtt 70 kr., kisebb köcsög 35 kr.

Valódi an kapható: TÖRÖK J. gyógyszerárában Budapestben, király-utca 12. szám a.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható:

MAGYAR

POLGÁRI TÖRVÉNYKEZÉSI RENDTARTÁS.

(1868: LIV., 1881: LIX., 1881: LX. törvényczikk.)

kapcsolatosan a váltó-, kereskedelmi és kisebb polgári peresügyekben való eljárással, a bírói ügyvitellel, a vonatkozó hazai s részben külföldi jogforrásokkal, különösen pedig a m. kir. curia fontosabb elvi határozataival.

IRTA

Dr. HERCZEGH MIHÁLY

Budapesti tud. egyetemi ny. rendes jogtanár.

Negyedikes javított kiadás.

Ára füzve 5 frt 60 kr.

Legjobb és Leghíresebb
Pipere Hölgyor

La VELOUTINE

Különleges Rizpor
BISMUTTAL VEGETIVÉ

CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kaphatók az 1891-dik évre szóló általánosan kedvelt dús tartalmu

NAPTÁRAK

ugymint:

ISTVAN BÁCSI NAPTÁRA. XXXVI. évfolyam. Képekkel. Alapítá Majer István. Füzve 50 kr.

PROTESTÁNS UJ KÉPES NAPTÁR. XXXVII. évfolyam. Szerkeszti Dúsz Sándor. Füzve 50 kr.

FALUSI GAZDA NAPTÁRA. XXVII. évfolyam. Szerkeszti Kovácsy Béla. Füzve 80 kr.

LIDERCZ-NAPTÁR. XXX. évfolyam, képekkel. Füzve 60 kr.

HONVÉD-NAPTÁR (együttal katonai naptár), szerkeszti Áldor Imre. XXIV-dik évfolyam. Füzve 60 kr.

A MAGYAR NŐK HÁZI NAPTÁRA. XXIII. évf. Képekkel. Füzve 60 kr.

BORASZATI NAPTÁR. Szerkeszti Nyári Ferencz. XVIII. évfolyam. Füzve 80 kr.

SZÉKELY-EGYELETI KÉPES NAPTÁR. Szerkeszti a központi választmány megbízásából Dr. Szádeczky Lajos. X. évfolyam. Füzve 25 kr.

NEUER ILLUSTR. VOLKS-KALENDER für Ungarn u. Siebenbürgen. XXVI. Jahrg. Geheftet 50 kr.

HATÁRIDŐ-NAPTÁR. mindennemű hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, utazók és üzérek számára, hasznos jegyzetekkel és 366 üres lappal ellátva, írópapíron és kemény kötésben 1 frt 20 kr.

A MAGYAR NÉP NAPTÁRA. Szerkeszti ifj. Tatár Feter. Képekkel. XXXVI. évfolyam. Füzve 25 kr.

UJ FALI NAPTÁR egész iv 20 kr.

NEUER WANDKALENDER, 1 ganzer Bogen 20 kr.

43. SZÁM. 1890.

BUDAPEST OKTÓBER 26.

XXXVII. ÉVFOLYAM.

Külföldet feltekelték: **VASÁRNAPI UJSÁG** és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre — 6 • Csupán **VASÁRNAPI UJSÁG** egész évre 8 frt fél évre — 4 • Csupán a **POLITIKAI UJDONSÁGOK** egész évre 6 frt fél évre — 3 • Képföldi előfizetésekre a postaiilag meghatározott viteldij is csatlakoztatott

A MAGYAR SZINÉSZET ÚTTÖRŐI.

Szinészetének egy évszázados főállását ünnepli most a magyar nemzet.

A hatalmas lendületnek indult magyar szinészet ünnepei közt természetesen első sorban azokat a lelkes honfiakat illeti meg a megemlékezés, a kik elhagyatva, pártfogók és elismerés nélkül küzdöttek a kedvezőtlen sorssal és részvétlenséggel a magyar szinművészet megalapítása körül.

A szinművészetnek is, úgy mint összes művelődési intézményeinknek, alapvetését megelőzték némi előmunkálatok, melyek nagyjából megmutatták s mintegy előkészítették az alapvetők útját.

Legelső „szinigazgatója” hazánknak **Felvinczy György** volt; legutolsó magyar lantosa az erdélyrészi fejedelmi udvaroknak. **Felvinczy** állítólag **Felvinczen** született s **Tordán** és **Kolozsváron** végezte tanulmányait. Életviszonyairól csak annyit tudunk, a mennyit ő maga I. Lipót császárhoz szinigazgatói szabadalom-levelé elnyerése végett benyújtott könyörgő-levelében megírt. Az őszinte embereket jellemző naivitással írja le szinigazgatói koncesszióért benyújtott folyamodványában **Felvinczy**, hogy „háza, jószága nem volt soha, jelenben pedig annyija sincs ingatlana, mint a tenyere, vagy a hova, mint sajátjára, talpát letegye vagy fejét lehajthassa.”

Élete egész tartama alatt mások hajlékában, idegenek házfödele alatt élőködött, pedig hát ugyancsak szorgoskodott. A mennyire azonban — úgymond — szorgalma és némi tudománya emelte, a sors mostoha szeszélye két annyira nyomta alá, mert kétszer a tatárok, s ugyancsak kétszer a labanczok által minden házi holmijától, igás lovaitól, stb. megfosztatott, elannyira, hogy annyija sem maradt, a mivel testét megtalmazhassa a hideg ellen. Sőt egy ízben a tűzvész is megkárosította, mely csapások után az

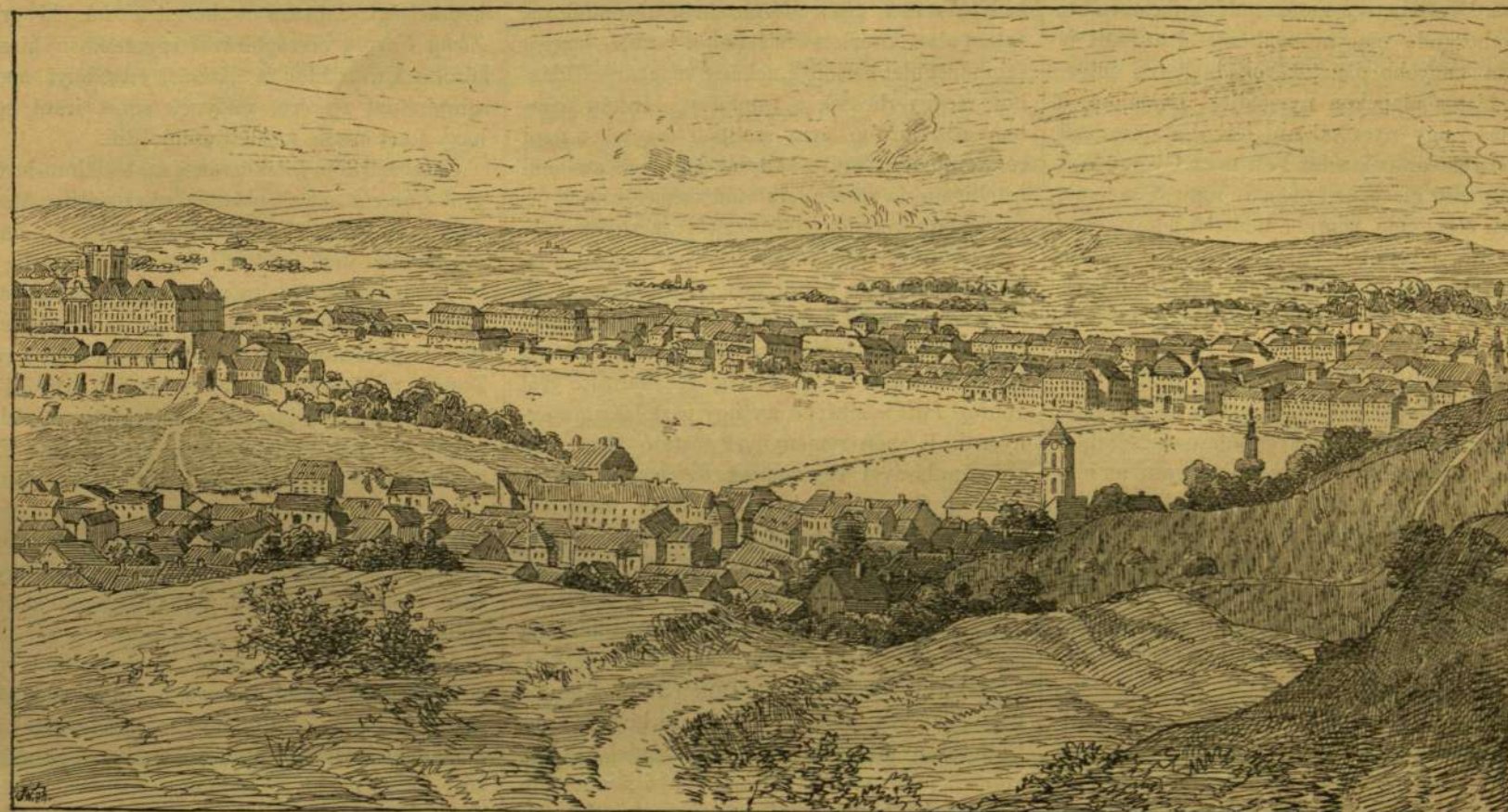
Isten különös gondviselése nélkül nem is remél csak annyit tudunk, a mennyit ő maga I. Lipót császárhoz szinigazgatói szabadalom-levelé elnyerése végett benyújtott könyörgő-levelében megírt. Az őszinte embereket jellemző naivitással írja le szinigazgatói koncesszióért benyújtott folyamodványában **Felvinczy**, hogy „háza, jószága nem volt soha, jelenben pedig annyija sincs ingatlana, mint a tenyere, vagy a hova, mint sajátjára, talpát letegye vagy fejét lehajthassa.”

Élete egész tartama alatt mások hajlékában, idegenek házfödele alatt élőködött, pedig hát ugyancsak szorgoskodott. A mennyire azonban — úgymond — szorgalma és némi tudománya emelte, a sors mostoha szeszélye két annyira nyomta alá, mert kétszer a tatárok, s ugyancsak kétszer a labanczok által minden házi holmijától, igás lovaitól, stb. megfosztatott, elannyira, hogy annyija sem maradt, a mivel testét megtalmazhassa a hideg ellen. Sőt egy ízben a tűzvész is megkárosította, mely csapások után az

Isten különös gondviselése nélkül nem is remél a nyomorúságból felemelkedhetni. Szenvedett kárai folytán kibonyolíthatatlan adósságokba merülven, annyira zaklatottá lön élete, hogy három élő gyermekét szülőföldén idegenek gondviselésére bízva, elvánszorgott Erdélyből Bácsbe gyalogosan nejevel, hogy ott a felség lábai elé kerülve, oly szinigazgatói engedély-levelért esedezzen, minővel több idegen társulatot láthatott a magyar főúri udvarokban felgazdagodni.

Szívhez szóló őszinteséggel föltárva kérelem-levelében nyomoru helyzetét, *engedélyért esedezett, hogy Magyar- és Erdélyország területén versben foglalt erkölcsös és tisztességes komikai-tragédiákat s boházatokat bemutathasson adó és közterhektől való fölmentés mellett. Szabadalomlevelét 1696 október 23-án állíttatá ki I. Lipót, s ebben Felvinczy összes kérelme teljesítettet.*

A családi hagyomány szerint **Felvinczy** azonnal elvándorolt **Kolozsvárra** és ott néhány hozzászatlakozó társával állítólag tartott is néhány

BUDAPEST SZÁZ ÉVVEL EZELŐTT. — A FŐVÁROS LEVÉLTÁRÁBAN ŐRZÖTT AQUARELL-FESTMÉNY UTÁN RAJZOLTA MIRKOVSEKY GÉZA. A Rondella épülete csillaggal van a képen megjelölve.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható:

KIS NEMZETI MUZEUM

47-48. kötet.

Falusi történetek

IRTA

Könyves Tóth Kálmán.

Ára a 2 kötetnek füzve 1 frt, vászonkötésben 1 frt 40 kr.

Tartalom: Nemzetes ördöge. — Javás asszony keresztelvénya. — A keresztlevél. — A honvéd árnya. — Hitelnő asszonyosság és kedves férje. — Tökési Bácsi és mostoha fia. — Újmódi Zsófi. — Szegény teensasszony. — Karácsony anyyala. — A pénz árnyéka. — Rebeka, a szegény zsidóleány. — Miért nemult el a vörös kakas. — Söprűnyél a házasságrontó. — Az ellilant hónap, vagy hová lett a februárin. — Csak néhány hajszál. — A vasuti ör. — A szél hozta a víz vitte.

49-50. kötet.

Magyar közmondások

gyűjteménye.

Különös tekintettel az élet-bölcseségre és a nevelésre.

Több mint 6000 közmondás.

Rendszerbe foglalva

Almásy János.

Ára a 2 kötetnek füzve 1 frt, vászonkötésben 1 frt 40 kr.

A NEMZETI SZÍNHÁZ. 1837-iki rajz.

A BUDAPESTI NÉMET SZÍNHÁZ. 1812-iki rajz.

előadását. Felvinczy két színművén kívül, melyekben helyes komikai ér buzog helyenként, Felvinczy színigazgatói reliquiái közül mitsem kimélt meg az idő vas foga. Életének viszontagságai és szintársulatvezetői sikertelensége azonban, mint hagyomány öröklődött színigazgató utódaira.

Felvinczy György színigazgatói kísérletének meggyúsításától számítva teljes 83 évig nem akadott senki, a ki a hazaszerte virágzó német és olasz szintársulatok példáján felbuzdulva, akár anyagi támogatással, akár irodalmi uton fölvetette volna egy magyar szintársulat felállításának szükségességét, bárha az Eszterházyak, Károlyiak, Rádayak, Erdődyek s más főrangú családaink százezreket fordítottak idegen színészek kitarására.

Végre 1779-ben jelenik meg az első úttörő röpirat Pozsonyban «Entwurf zu einem ungarischen Nationaltheater» címmel, melynek szerzője lelkes szóval szólítja föl Magyarország nemességét arra, hogy tekintve az idegen színészet virágzását hona határni közt: állítson föl egy nemzeti színházat és nemzeti szintársulatot, mely hivatva legyen egyrészt megfígnomítani a nemzet erkölcsét, másrészt pedig meghazudtolja a külföld ama véleményét, hogy a magyar nyelv és magyar nép nem eléggé művelt a színelőadásokhoz. Hivatkozva a nemzet áldozatkésziségre, a létrehozandó magyar színházat biztosítani is kívánta nagyobb pénztökével, hogy ez intézmény biztos alapokon nyugodjék. Fájdalom, e röpirat ép úgy nyomtalanul letűnt a közérdektől események sorából, mint Felvinczy György jobb sorsra méltó kísérlete, noha a röpirat szerzője tüzesen élesztgette benne a nemzeti féltékenységet az idegen szintársulatok ellenében, melyek a népesebb lakóhelyül szolgáló városok színházait, mint a német szellem diadalhelyeit tekintették.

Egy év múltán, 1780-ban Ráth Mátyás «Pozsonyi Hirmondó» című lapja veti föl hasonló érvelésű egy magyar nyelven játszó szintársulat szükségességét. Felszólalása után ugyan az időszaki sajtó nem fejtett ki ez ügyben buzgalmat, mindamellett az eszke, melyet a két felszólalás népszerűsíteni igyekezett, mindegyre izmosodott, míg végre 1784-ben november 14-én csakugyan kísérlet tétett Pesten gróf Ráday Gedeon védnöksége alatt magyar színelőadások rendezésére.

Gyarmathi Sámuel, később orvos-tanár, Müller Ferdinánd «Waltron gróf» című színművét ajánlva Könyvi János fordításában Rádaynak, ki ismervén e népszerű művet a német társulatok színelőadásából, elfogadta Gyarmathi ajánlatát, ki a sugó szerepére vállalkozott. Gyarmathi igen jól választá meg az előadó magyar ifjakat,

úgy, hogy azok szüntelen tetszésnyilatkozatokban részesültek. Hogy tökéletes lett volna az előadás, épen nem mondhatni, miután Wahr Károly, a pesti német színház igazgatója, neje Dietelmayer Teréz és egy német színész: Mayer János, Gyarmathi által a magyar szerepre betanítva játszottak. Ráth hírlapjában megjelent egykoru bírálat szerint: «sehol semmiféle mesterség, semmi tudomány nem lépett soha egyszerbe tökéletességre. Kiváltképpen ott, a hol annyi akadály csoportosult együvé, mint itten, ki várhatná azt? Több munka, több gyakorlás kívánatlik még arra!» E műkedvelői előadásnak azon jó eredménye volt, hogy míg egyrészt meggyőzte a szép siker által a nagy közönséget arról, hogy magyarul is lehet előadni színműveket, szervezni akart egy szintársulatot a játszó ifjakból. Némelyek szerint e törekvését állítólag Bacsányi tapintatlansága hiúsította meg.

Csaknem teljes öt évre terjedő közönyösség után Bőröczi Sándor, Décsy Sámuel röpiratokban, Péczy az általa szerkesztett folyóiratban lép föl egy «nemzeti théatrom» felállításának szükségességével. Majd pedig Kazinczy Ferencz szóval a hazai drámairodalom és színészet fölvirágztatása érdekében. Péczy felhívásának lelkesült hangja fel is lobbantá néhány pesti és budai tanulóifjában a vállalkozási kedvet s ezek Soós Márton orvosnövendék vezetése alatt kísérletet is tettek a végül, hogy a színházépület bérlőtől néhány magyar előadás-hoz megnyerhessek a színházat. Miután azonban sem anyagi, sem szellemi segélyben nem részesültek, a fővárosban lakó főúri és szellemi intelligencia részéről, miután meggyőződtek fáradozásaink eredménytelenségéről: szerteoszlottak.

A Soós-féle vállalkozás meggyúsításával nem bukkott el teljesen a szép terv. Ugyanis nemcsak hogy az időszaki sajtó erős agitációt fejtett ki, de fölkarolta azt Kazinczy Ferencz is, kinek a színészet iránt élnék érdeklődést tanúsító gróf Ráday Pál is sikerült az ügy pártolására megnyerni. E szép reménynevel biztató támogatás nyilvánulásával egyidejűleg Kelemen László, a herceg Grassalkovich-féle gödöllői uradalom ügyvivője, vállalta magára egy szintársulat szervezésének fáradságos feladatát, a másor rögtönzését és a színház átengedését megszerzését.

Kelemen oly elhatározással fogott a társulat szervezéséhez, hogy az kísérletképen «Hamlet»-et, «Alzér»-t, «Merop»-ot és «Tancred»-et mutassa be, s állandóan csak azon játzókat kívánta szerződtetni, a kik ez alkalommal tanujelét adták volna képességeiknek. Hírlapi felszólítás folytán jelentkeztek ugyan számosan olyanok, a kik fölveténi kívánták magukat, Kelemen azonban igen megválogatá a fölveendőket, jól sejtven azt, hogy a színművészetet az első apostolainak nagy

viharokkal kell megküzdniök. Végre 1790 szeptember 21-én Kelemen László művezetése alatt megalakult a törzstársulat, melynek tagjai voltak: Soós Márton, Horváth János, Baranyai Balázs, Ráth Pál, Ungvári János, Rózsa Márton, Popovics András, Nemes András és Szomor Máté. Mintegy négy nap mulva beléptek e társulatba Fulop István, Moór Anna, Permechky Francziska, Nagy Erzsébet és Nagy Mária.

Átküzdve a társulat alakítás nehézségeit, a hatóságok részéről való zaklatások lehetetlenné tétele végett, hivatkozva a Felvinczy György szabadalom-leveleiben adott jogokra, a helytartótanácsához szabadalom-level kiállítását végett fordult, a melyet Pestvármegye támogatása mellett meg is kapott. Sokkal nehezebb volt mindezeknél a színházi helyiség átengedésének kieszközölése, miután a pesti Rondella és a budai hídfő melletti faszínház albérlője, gróf Unverth Emánuel, a magyar szintársulat felállítását és népszerűvé tétele által anyagi érdekeit látva vesélyeztetve: tehát különböző ürügyek alatt megtagadta kérésüket. Kelemen László azonban nem veszté el reményét, fölkerete gróf Ráday Pált a fővédnökség elvállalására. Miután azonban a fővédnöki címmel megtisztelt gróf épen nem bocsátkozott le a társulat elősegítésére, Kelemen és társai báró Orczy Lászlót, a kitűnő képzettségű műbarátot keresték fel, ki gróf Zichy Károly országbíróval egyetemben kieszközölte Unverthtől a játszási engedélyt azon szintársulat részére, melynek sorsa iránt egy haza s két ország kezdett érdeklődni.

Október 13-án leérkezvén a szabadalom-level, gróf Unverth hat előadáshoz szerződésileg átengedé a színházat azon napokra, midőn a német szintársulat nem szokott játszani, és pedig a bérlött helyek jövedelmének hasznosára fejében.

Gróf Ráday Pál a színházbérlővel történt súlyos szerződés megkötése alkalmával nem lévén védnöksége alatti társulattal aláírott szerződés súlyos pontjairól: kiméltetlenül megtámadta Unverth gróft a magyar társulat irányában tanúsított méltatlanságért és kapzsiságért. E támadás annyira felingerlé gróf Unverthet, hogy legott visszavonta a hat előadásra kiadott engedélyt, noha a bemutató előadásnak már másnap kellett volna végbemennie.

Minél váratlanabb, annál kétségbejött volt e csapás a társulatra nézve, melynek attól kellett félnie, hogy az általános érdeklődés létük és reménybeli állandósításuk iránt megsemmisül. Kelemen László, mint végmenedékhez, báró Orczy közbenjárásához fordult, kinek ismételve sikerült kinyerni gróf Unverthtől az előadás engedélyezését.

Ily sok utánjárás s hosszú és keserű zakla-

A NEMZETI SZÍNHÁZ ÉPÜLETE ELŐBBI ÉS MAI ALAKJÁBAN.

tottság árán juthattak csak színpadhoz, melyen 1790 okt. 25-én előadhatták Budán a hídfő mellett 1784-ben fából épített színházban a következő napon Símai Kristóf: «Igazházi» című színtájkát. Gr. Zichy Károly, az ország bírája, b. Orczy László és számos főrangú előkelőség jelenlétében folyt le az első magyar buda-pesti szintársulat bemutató előadása a zsufofva levő közönség örömtapsai között...

Elmondhatlan anyagi szenvedések, lélekemésztő közöny, ernyedetlen fáradság és kimeríthetetlen lemondás közt elégedt hat évig e kised társulat, míg végre egyes tagok önmegfelekedése folytán kényserült szerteoszlani, illetőleg beolvadni a szép virágzóknak indult erdélyországi színészárságba, mely évtizedekig vándorolva s tökéletesülve a művészet gyakorlásában, Pestmegye hazafiságából végre 1837-ben állandó tüzhelyet nyert Pesten a Nemzeti Színházban, oly feladattal, hogy mint vezéresillag járjon elől a magyar szintársulatok közt.

VÁLI BÉLA.

ESTÉM.

Késő este, magányomban,
Félig ébren s fél-álomban,
Feltűnik a multnak képe.
Elsiratom: vége, vége.

Egymást váltja a sok emlék,
S ezobám mintha fényvel telnék.
Beragyogja lelked fénye!
Elsiratom: vége, vége.

Éjfél van már... Sírok nyílnak.
Sírfenekről visszahivlak,
Lelkem eltűnt üdvössége!
Elsiratom: vége, vége.

Jójj csak egyszer, végbucsúra,
S lebben árnyad... Látlak újra,
Édes hangod rezg a légbe',
Elsiratom: vége, vége.

Mellém ülsz, s én átkarollak,
Éj-szemeid rám mosolygnak
Rám mosolyg az égi béke,
Elsiratom: vége, vége.

S lámpám fénye hogy meglebben!
Boldogságom álma rebben,
Eldí a sírnak éje!
Elsiratom: vége, vége.

BURSICS ERNŐ.

AZ ANYA.

Rajz.

Irta: MARGITAY DEZSŐ.
(Vége.)

— Orvos ur, — áll a korai látogatás miatt kissé dörmögő, hajlottkorú tudós férfi elé, — a fiacskám beteg. Kérem az Isten szent nevére, vizsgálja meg.

A tudós férfi, látva az anya kapkodó sietségét, nyájasan mosolyogva néz a nem szépecske asszony szeméi közé; két újjával megcsipentti kissé sárgás arcát, mintha valami fiatal, csinos leánya volna és siet a gyermeket kibontani a pólyájából, miközben biztatólag tördeli a szót: — No — no! — Jó — jó! — Hiszen nem lesz valami nagy baj... Mindjárt meglátjuk.

Elkezdi nézegetni a nyoszörgő gyermeket; meglapogtatja, megtapogatja; befogja az orroskáját s mikor az tele tüdővel, hatalmas, érzés hangon fölír, oda fordul az anyához és azt mondja neki, hogy vessze le a nagy kendőjét.

Engedelmeskedik.
— Az alatta levő kis kendőt is.
— Megvan.

Mikor az öreg ur megvizsgálta az anyát is, szánakozó hangon szól hozzát:

— Szegény leányom, az ön gyermeke nem beteg, de...

— Hálaistennek! — akarja megcsókolni az asszony az orvos kezét.
— Nem, nem hálaistennek! — vonja el ez szeliden kezét az asszony csókja elől. — Az ön gyermeke azért mégis meg fog halni pár nap alatt, ha vagy dajkát nem fogad mellé, vagy valami szoptató asszonyhoz nem adja — kosztba.

— Kosztba! — ismétli az asszony az utolsó szót, mereven bámulva az öreg ember szeméi közé.

— Igen, mert önnek, gyermekem, nincs teje. Minthogy pedig ennek a gyöngye gyermeknek okvetlen anyatejre van szüksége — az állatj nem érne neki semmit — vagy dajkaságba kell adnia, vagy meghal éhen.

Zsuzsánna mindkét tenyerét az arczára szoritja; mikor leveszi a kezét, egyszerre meglátzik a kék, beesett szemén, hogy egész éjjel nem aludt.

— Kösönöm alásan! — szól utógva s oda akarja nyomni az orvos markába a forintot, mit az mosolyogva dug vissza megint az ő markába, — aztán fölkapja a gyermeket és szalad vele haza felé.

— Oh, oh, oh! Éhen fog halni! fuldokolja, mikor az eléje jövő férjhez ér. — És én leszek az oka, ha éhen hal. Nagyon korán fölaltaltam kelm a ágyból... Elvesztettem a tejemet.

— Ki mondta?

— Az orvos.

— Ejh, mit tud az orvos! S ha úgy volna is, hány gyermeket növelnek föl tehen- vagy kecsketejen.

— Azt mondta, hogy a mienket nem lehet így fölnevelni; az állatj nem érne neki semmit. Vagy dajkát kellene mellé fogadnunk, vagy — kosztba kellene adnunk. Dajkát?!... Kosztba adnám, de előre kell fizetni — legalább tíz forintot... Hol vegyem?

Zokogásban tört ki; könnyei végig folytak az arcán és nem tudta letörölni, mert két karján ringatva kellett föl s alá topognia az éhes gyermekkel, hogy ne sirjon, hogy még jobban ki ne merítse magát.

Ferencz komoran nézett maga elé a földre.
— Kítől kölcsönöznek? — folytatta Zsuzsánna. — Ha nem volna a ruhám, az ünnepi nagykendőm a zalogházban, de hát... sokáig feküdtem.

— Nem az volt a hiba, — mondta, fogait

összevágva Ferencz. — Én nem dolgoztam elég az utóbbi időben.

— Nem, nem, Ferencz; ne vádold magadat. Nem vagy te oka semminek. Én vagyok az oka, mert nem kellett volna olyan korán fölkelnem. — De most már így van. Mit csináljunk?

— Ha visszamennék a műhelybe? — kezdte dörszölgetni a homlokát Ferencz. — Azt hiszem, hogy az irtól kapnék valamennyi előleget... De... Nem! nem! Nem tehetem! Soha se mernék többé a társaim szemé közé nézni; nem mernék többé szóba állani velük, mert hátha azt mondanák: ez az, a ki husz krajczáros béremelésért adta el a becsületét.

Zsuzsánna hallgatott.
Fontosabb dolga volt most neki annál, sem hogy a férje «mit mondanának»-jára hallgasson. Arcczal fordította maga felé a kis kereszteletlent s nézte annak arcát, czuppogó kis száját, bágyadtan föl-fölnyilo szempilláit.

Mély gondolatokkal látszott foglalkozni. Egyszerre rémült arcczal, kerekre nyílt szemmel állott meg Ferencz előtt.

— A szeretetház? nyögte, férjére meredve, mintha az mondta volna ki a szót.

— Mit a szeretetház?
— Hátha odaadnánk ezt a kis ártatlant? Találtuk; nem tudjuk, hogy kik a szülei? Valami szívtelen anya kitette az ajtónk elé? Ott nem halna meg éhen.

— De...
— Ott nem halna meg éhen! Megszoptatnák! Még nincs megkeresztelve. Nem tudnák az anyakönyvből kipihatólni, hogy kié? S ha fordul a sorsunk; vagy ha már nem volna szüksége anyatejre, magunkhoz vehetnők. Nem halna meg éhen.

— Mondasz valamit, Zsuzsánna.
— A bába hallgatna. Megmondanám neki az okot. Az jószívű asszony.

— A házban se tudja senki. Beteg voltál.
— Hisz különben is annyit betegeskedem!... Idő előtt... halva is született... Nem halna meg éhen.

Ferencz lecsüggesztette a fejét. Szomoruan nézett az anyára, meg a karjai közt hirtelen kicsikére. Zsuzsánna nem látta a férje pillantását; a kicsire nézett, de azt se látta. Bokázva mozgott magzatával, lóbázva azt a levegőben; egyszerre a cseppség nagyon eltátotta a száját.

De már ezt meglátta az anya; magához szorította gyermekét s rémült susogással hadarta:

— Add hamar a nagykendőmet!
— Mit akarsz?

— Mindjárt meghal! Szaladok vele a szeretetházba.

— De — hátha...
— A nagykendőmet!

Olyan hangon mondta, a mely ellen nincs több «hátha».

— De nem bocsátlak magadban, Zsuzsánna. Én is veled megyek. Én is bizonyítom, a mit mondasz. Itt a nagykendő. De el ne ess! Nagyon sápadt az arcod.

Nem kell öt félténi! Ha sápadt is az arcza, úgy tud az utczákon végigsiklani, mint valami kísértet, vagy valami betörő, a ki a lopott portékát kőpenye alá rejtve, fut, fut, hogy a büntéti színhelyétől mentő előbb távol legyen.

Ha egyenruhás ember jön vele szemben, messze lekerül az oldaljáról. Szerencse, hogy

A CHICAGÓBAN TERVEZETT KOLUMBUS-EMLEK.

a sarki rendőr az Üllői-uton háttal van fejeje fordulva, mert bizonyosan elfogná, ha látná: mennyire megdöbben láttára, milyen szorongva lapul az átelleni falhoz, s hogy igyekszik — a batyucskáját rejtegetve — észrevétlenül elszurranni?

Végre itt vagyunk a szeretet-ház előtt; a zárt kapu harangja megkondul. Zsuzsánna és Ferencz az igazgatói iroda tágas előszobájába jutnak, a hol sokan, nagyon sokan vannak.

Szerény, de tiszta ruházati nők, alázatos, várakozó arczezal; ezek olyan anyák, a kiknek sok a tejük s a saját gyerekek mellé idegen kis kosztost szeretnének nyerni. Meghibbant öltönyű aszszonyosságformák, a kik nagyon tekintélyeseknek akarnak látszani; mindenkinek elmondják, hogy egy szegény ismerősük gyereket szeretnének beszerezni a szeretet-házba. Nagybacska fiú- és lánygyerekek, vastag konyharuhákkal, rongyos, ócska asztalkendőkkel a hónuk alatt, a miben majd a kapott kenyeret viszik el.

Szerencse, hogy itt nem szokása a vendégeknek az egymás arczát vizsgálgatni; mindenki el van foglalva a maga dolgával s azon van, hogy mentül előbb az igazgató elé juthasson.

Senki se vizsgálja a Zsuzsánna arczát; inkább csak irigylük; mert tudva levő dolog előttük, hogy a ki gyerekekkel a karján jön, mindenekelőtt azé az elsőség; azt bocsátják be az igazgatóhoz legelőször.

Szerencsés! gyorsan végezheti a dolgát. Öt percznyi várakozás után csengő hang halatszik az igazgató szobájából; az előszobában rendet tartó szolgálta Zsuzsánna és férje előtt megnyitja az ajtót.

FARKAS OSZMAN PASA.

— Ezt a kis csecsemőt hoztuk, — kezdi Zsuzsánna, tekintetét maga elé sűtve. — Ma reggel az ajtónk előtt találtuk... ott leltük... valaki kitette.
— Igen is, ott leltük! — bizonyítja Ferencz.
— Bejelentették-e a rendőrségnek? — kérdi az igazgató.

— Nem.
— Legelőször ott kellett volna jelenteni.
— Nincs arra idő! — Pillant föl összevont szemöldökkel Zsuzsánna. — A gyermek — én látom — nagyon éhes. Talán születése óta éhezik. Ki tudja: nem öli-e meg az éhség, míg mi ide-oda járunk.

— Jól van, jól. Nem is azt mondom, hogy most odavigyék; hanem azt mondtam, hogy legelőször oda kellett volna vinni. Minthogy azonban idehozták, nem utasítom vissza; föltétlenül fölveszem, de tudokra adom, hogy a rendőrségnél is jelenteniök kell a dolgot s onnan kell cédulát hozniok. Most jöjjenek utánam. A gyereket fel fogom vétetni ideiglenesen.

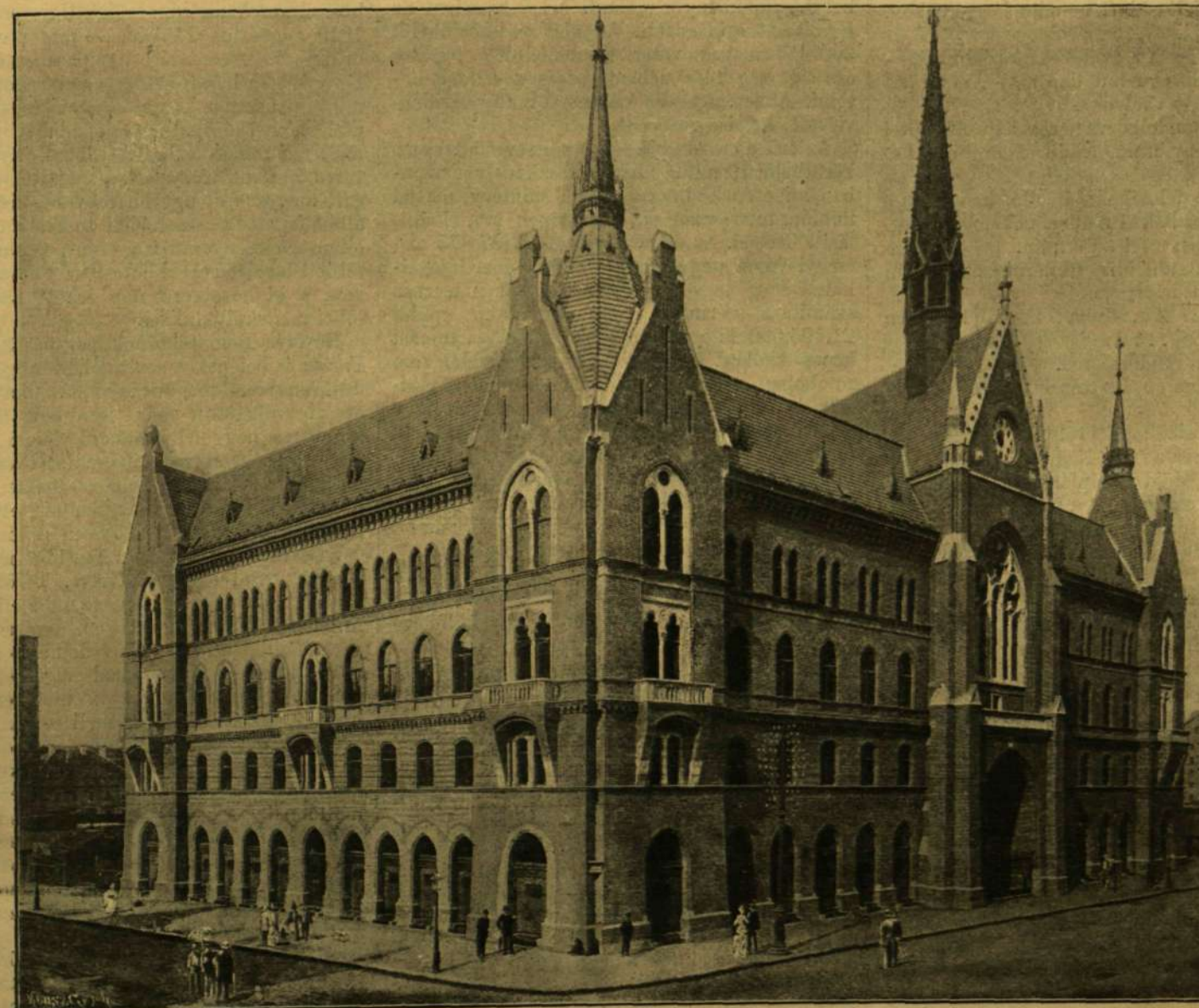
A jobboldali nagy ajtó felé tart. Zsuzsánna vonakodva lépeteg utána; el van bágyadva; a férjének kell támogatni, míg a nagy terembe érnek, a hol keményre vasalt, fehér kalapos apácák, felgyürközött tenyeres-talpas ápolónők, egészséges szoptatós-dajkák s számos kosárbölcső van, tele czuppogó, nyüzsgő, makogó újszülöttekkel.

Zsuzsánna gyanakodó pillantással futtatja végig tekintetét az apácákon, az ápolónőkön és dajkákon; mintha mindegyikben egy-egy ellenséget látna. Le kell mindenekelőtt tenni a gyereket egy hosszú, bolti pad forma asztalra. Egy éltesebb, jóarczu apáca hozzá megy, kibontja a

pólyából, megvizsgálja s kijelenti, hogy külső baja nincs, de úgy látszik, hogy nagyon éhes.

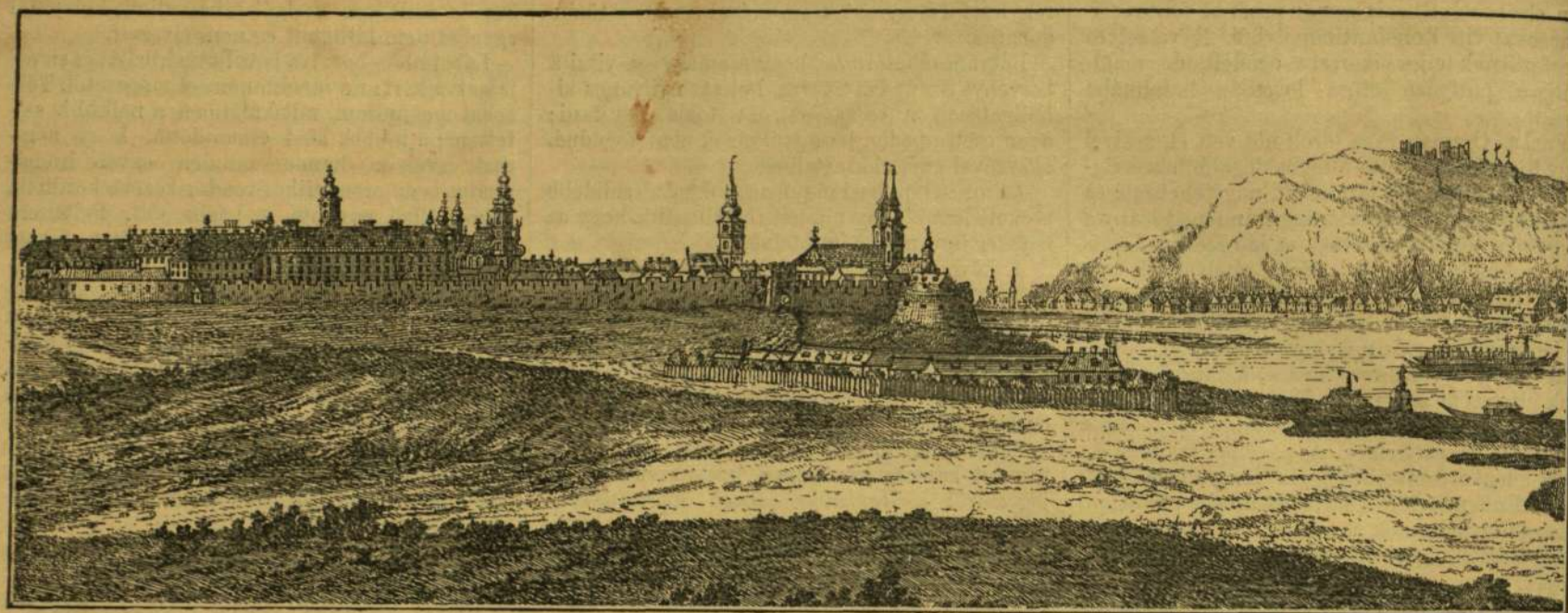
Erre egy fiatal, nyájas szemű dajka lép elő, karjaira veszi a nyöszörgő kisdédet és arczezal a keble felé fordítja.

Zsuzsánna összeszorítja mind a két öklét s

A BUDAPESTI UNITÁRIUS EGYHÁZKÖZSÉG TEMPLOMA ÉS BÉRHÁZA.

Klász fényképe után.

PEST ÉS BUDA A MULT SZÁZAD ELEJÉN.

Bél Mátyás «Notitia Hungariae novae historico-geographica» című 1737-ben megjelent művéből.

századbeli Budapestet feltüntető két képünk mindenikén fölismerhető.

1778-ban Pestvárosa rendszeresebben vette a színészetet s Marinelli, utóbb Wahr jól szervezett társaságával rendes szerződést kötött, de már 1789-ben tervben volt, hogy a Rondellát s a vele szomszédos városi vendéglőt eladják. Ez az eladás azonban csak 1793-ban történt meg. Időközben Kelemen László magyar társasága is játszott a Rondellában a nagyjából szerdai, pénteki és szombati napokon.*

1795-ben a pestvárosi tanács az új (német) színházra 95,000 forintot szavazott meg oly módon, hogy az építéshez csak a francia háború befejezése után fogjanak hozzá. Két évvel utóbb egy bizonyos Busch Jenőnek adott a város engedélyt nyári színház föllállítására. Az állandó városi színház a váci kapu előtt a mai Haas-palota helyén 1808 és 1812 közt épült, 1812 február 9-én nyitott meg, s egész 1847 február 1-én történt leégéséig folytak benne az előadások német nyelven.

* Fővárosi levéltár 1792. 44. csom. 4341. sz. — 1793. 44. cs. 4364. sz.

Budának és Pestnek mult századbeli képét feltüntető rajzaink egyike Bél Mátyásnak «Notitia Hungariae novae historico-geographica» című, Bécsben 1737-ben megjelent művéből való, s Pest város képét és Budáról a Gellérthegy környékét e század elejéről tünteti föl. A második rajz Budapestet 1781-ből mutatja, s ezen a hajóhidtól nem messze lefelé már látható a Rondella hegyes fődéli épülete. A harmadik képek, melyet mai számunk első oldalán közlünk, eredetije Budapest fővárosi levéltárában található s már a 18-ik század végéről való állapotjukban mutatja a két testvérvárost.

EGYVELEG.

* A sztrájk Khinában megfordított alakban fordul elő, mint nálunk. Nem a munkások, hanem a munkaadók sztrájkolnak. Nemrég a kiangnani fegyvergyárban a tiszték a nyolc órai munka helyett a kilencz órait hozták be s mivel a munkások nem akartak beleegyezni, elhatározták, hogy beszüntetik a munkát. A munkások félnapig virákoztak a gyár zárt kapui előtt, végre is engedtek.

* Nagy hulláégető kemenczét építenek Manchester mellett, mintegy 60.000 forint költséggel,

román templom alakjában, veres homokkőből, a zürichi kemence mintájára. A nagytér 50 láb hosszú és 25 láb széles és az épület mellett oszlopos csarnok lesz, a hol az urnákat fulkékbe elhelyezik. A füst kémény helyett torony alakú épületen keresztül száll fel.

* Az oberammergaui passziójátékok ez évi jövedelme 350,000 forint volt, kétszer annyi, mint 1880-ban, mivel azonban a színházba és jelmezekbe nagy befektetéseket tettek, az egyes szereplők aránylag keveset kaptak. Mayer, Jézus Krisztus ábrázolója, az egész évadra csak 500 frtot kapott, Kaiásnak 400, Péter apostol és Pilátus ábrázolóinak 250—250 forint jutott, a többinek még kevesebb.

* Harmincznyolcz zergét löttek meg a legutóbbi fejedelmi vadászat alkalmával Stíriában. Ferencz József király és a szász király egyenként 6—6-ot, Vilmos császár négyet ejtett el.

* Az afrikai német gyarmat, a mint most az Angliával kötött szerződésekben megállapított, körülbelül kétszer oly nagy, mint az európai német birodalom.

* Németország politikai gunyveve Oroszországban a hármasszövetség újabb tündetési óta a «krokodil»; magyarázatul hozzá teszik, «mely fel akarja falni a francziákat és a szlavokat.»

IZSÓ MIKLÓS SÍREMLÉKE.

Tizenöt évvel a művész halála után, i. évi okt. 26-án állítja fel az Izsó emlékbizottság a síremléket Izsó Miklós sírhantja felett a kerepesi-uti temetőben. Kétezer s néhány száz forintba került az egész, de ezen aránylag véve csakély összegnek előteremtése is nagy fáradságba került. Türr István tábornok és Than Mór festő, a bizottság első elnökei, időközben eltávozva Magyarországból, lemondtak az elnöki tisztéről s ma, mint elnök, Keleti Gusztáv, az orsz. mintarajztanoda igazgatója, vezeti a bizottság ügyét. Mátray Lajos fiatal szobrász, kinek nemrég Gönczön felállított Károlyi-szobrát is bemutattuk olvasóinknak, jóformán áldozatkészséget tanusított a kegyeletes eszmével szemben, midőn hírneves pályatársa számára begyűlt összeg fejében oly emléket állított fel, mely a kerepesi-uti síremlékek között ritkítja párját s méltó Izsó Miklós nevéhez.

Közöljük ennek a síremléknek rajzát, mely az athleta termetű magyar szobrászt dolgozóruhájában és vésővel kezében mutatja be, mellette a szobrászat jelvényeivel.

Mennyi remény dől sírba e korán, már 44 éves korában, elhunyt művészszél. Most, midőn az aradi vértanúk emlékére állított szoborművet az egész művelt közönség eljenzései között leplezték le, több jogunk van önértetes bizalommal tekinteni az egész szobrászat jövője elé: 15 évvel ezelőtt, midőn Izsó korporsóját a kerepesi-uti temetőbe kísértük, aggódva néztünk a jövő elé, mert hiszen Izsó volt az egyetlen szímbavehető magyar szobrász, ki hazájában működött.

Nem lehet feladatunk most ismételni a felejthetetlen művész életrajzát, melyet lapunkban már két ízben is közöltünk*, de a kegyeletes ünnep alkalmával önkéntelenül is eszünkbe jut az a tragikus élet, mely, a magyar úttörők közös sorsát jellemezve, e jelesünknek is osztályrészül jutott.

Nem úgy történt vele, mint hírneves elődjével, Ferenczyvel, kit ifjúsága napjaiban a nemzeti lelkesedés tülbecsülve, hődotokkal tüntetett ki, hogy azután kijózanodva elfeledje s életében megtagadja: Izsó már a magasabb igényekkel bíró korszakban lépett fel, nagy küzdelmek között s csak egyesek által pártfogolva, fokonként vívta ki az elismerést, de midőn közel volt már ahhoz, hogy ennek az elismerésnek gyümölcseit is élvezze, meghalt.

Pedig erőteljes, athleta termetű, vaseségű férfi volt. Regék maradtak fenn, mint tört őszsze vasdarabokat s müncheni tartózkodása alatt miként vert ki egy felemelt nagy asztallal egy maga egy ellene feltámadt kávéházi közönséget. Ifjúkori küzdelmeiben megkedvelte ugyan a szilaj szórakozásokat, de halála előtt évekkel már csendes ember, nyugodt polgár volt, a családi kör melegét érezve meg. Egy téli utazás közben szerzett meghülés ölte meg az erőteljes férfit, lassan, éveket tartó küzdelem után.

Elismert művészi pályája alig tíz év volt s egykoru a «Busuló juhász» megalkotásával, azzal a bübájosan ható s minden ízében eredeti magyar felfogást tanusító szobrával, melyet főszöntvényekben ma már ezer és ezer művelt magyar család szalonjában találunk meg, s a mely még ma is egyik legkedvesebb emlék a korán elhunyt művésztől. Harminczadik évét túlhaladta már, midőn a szép szobrot alkotta; s az azelőtt eltöltött idő sivár és kietlen volt, egy-egy kis melegebb sugárral olykor világítva meg. Az iskolából ment egyenesen a harcztérre, hol a szabadságharc egyik áldozataként meg is sebesült s az utána következő években alnőv alatt kellett bujdosnia, sőt nem egyszer vadonban rejtőzködni. Midőn végre nyugodtabb lehetett,

* «Vasárnapi Ujság» 1868. évi 45. sz. és 1875. évi 23. szám.

éveken át mint egyszerű kőfaragó kereste kenyérét. Lelkesülő ifjak fogták pártját. Budapest Balogh Zoltán s még egy pár fiatal író gyűjtött össze annyit, hogy tanulmányai folytatására Bécsbe mehessen, s innen ismét Szily Kálmán jelenlegi akadémiai főtitkár kezdeményezésére a bécsi magyar tanulók segélyezték, hogy Münchenbe mehessen. De még ekkor sem virradt fel elismertetésének napja. Megrendelések alig voltak, s megélhetését olykor a nemeslelkű Eötvös József báró által gyűjtött összegek tették lehetővé.

Tíz évet hagyott tehát csak a sors számára. Nagy alkotásoknak édes kevés idő. S valóban Izsó nevét a Debreczenben felállított Csokonaszobron kívül semmi nem örökíti meg. A szegedi Dugonics-emléket egykori segédeje, Huszár Adolf fejezte be s az ő hivatása volt elvégezni Petőfi és Eötvös szobrát is, melyekhez Izsó csak vázlatokat vagy mintákat készített.

Lehetséges s igen sok szakértő állítja azt, hogy Izsónak szobrászi tehetsége nem is volt alkal-

zott ma már csak egy csoport mellszobrot találunk, melyeket egykor a nehéz napokban mintegy önmaga lelkesítése végett mintázott, a magyar nemzet kiválóbb férfait válogatva ki s a melyek egy része Eötvös segítségével által nyert életet, ki az alkotmányos élet kezdete óta évről-évre egy-egy mellszobrot rendelt meg Izsónál a nemzeti múzeumban tervezett Pantheon számára. Nem egy jelentékeny mű van ezek között is; Rákóczy, Szalay, Arany, Pákh s különösen Egri Gábor mellszobrai a legjelentékenyebb s nemű hazai termékek közé tartoznak, de mind-ez apróság, egy-egy dal a költőtől, egy-egy accord a zeneiről, ki nagyobb alkotására vágyik s nagyobbakra is hivatott.

Nem adatott meg neki. Sírba hullott ifjan, mielőtt munkacereje megbénult volna. S a tört oszlop, mely művészi pályáját jellemzi, családi körében is végzte lett. Egyetlen kis gyermeke alig kezdve jární és beszélni, előtte szállott sírba, műterme, az első nagyobb szobrászati terem hazánkban, melyet a szebb jövő reméve önmagának készített, felépítve, már ágyhoz szegezve találta gazdáját. Az úttörő művésznek túlnyomólag csak töviseket adott végzte, a rózsákat alig érezhette.

De ha a munkakörben, magával annyi reményt sírba vívó művész neve a magyar műtörténelemben nem lehet is oly nagy, mint egykor reménylettük, ma is hatozás nélkül elmondhatjuk, hogy Izsó volt az első jelentékenyebb szobrász hazánkban, s azt a sirt, hol az úttörő hamvai felett az emlékszobrot most állítják fel, kegyeletébe veszi bizonynyal az utókor is. Igaz lelkesedéssel dolgozott, művészetéért sokat szenvedett, megérdemli, hogy ne feledjük.

A BUDAPESTI UNITÁRIUS HITKÖZSÉG TEMPLOMA ÉS BÉRHÁZA.

A törvényesen elismert hazai egyházak majd mindenikének van díszes temploma a fővárosban, — némelyiknek több is, — csak az unitáriusoknak nem volt még eddig.

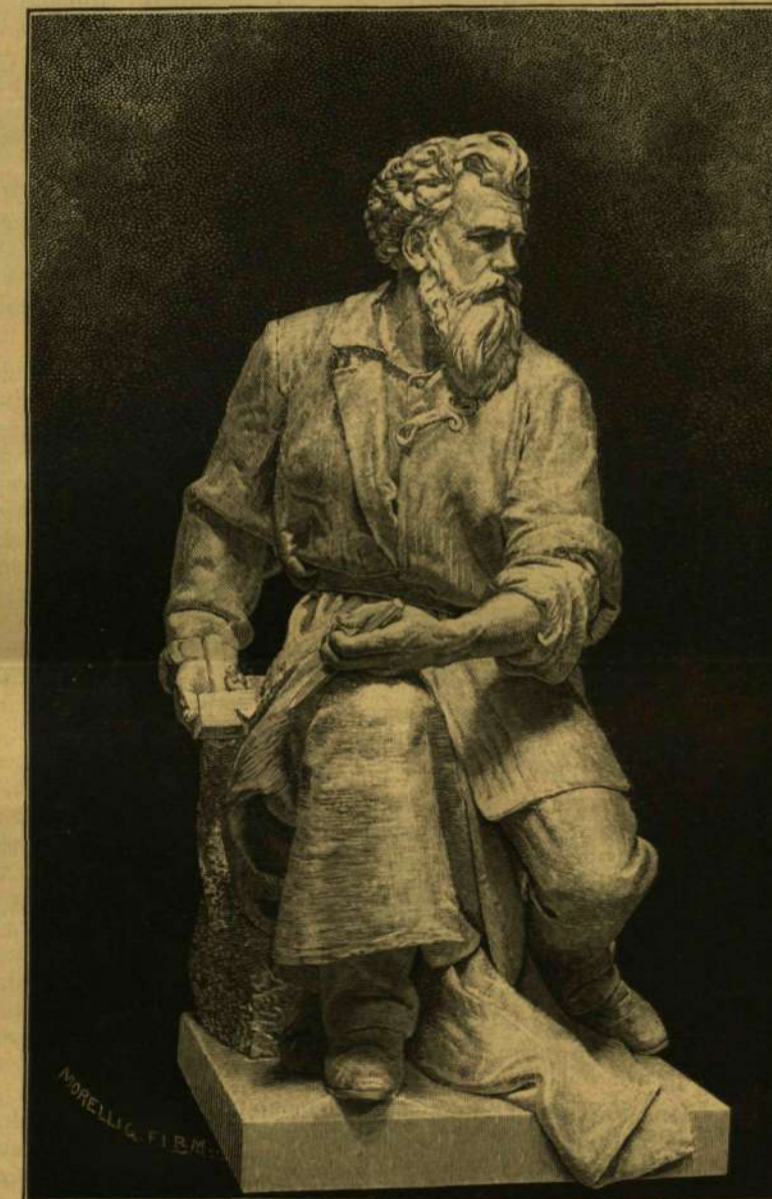
Most azonban ez egyház is, stílszerű, impozáns épülettel, — melyben van a templom is, — szaporította a főváros középületeinek számát. A templom fölszentelése e hó 26-ikára van kitűzve, egyházi ünnepélyvel, melyre Ferencz József unitárius püspök vezetése alatt az erdélyrészi unitárius egyházkerületek küldöttei, egyháztanácsosok, tanárok, lelkészek utaznak fel Budapestre, sőt a külföldről, az angol unitáriusok is egy híres egyházi férfi, Jerson Henrik által képviseltetik magukat.

Az unitáriusoknak óhaja, hogy állandó imaházuk legyen a fővárosban, aránylag rövid idő alatt teljesült. Alig kilencz éve csak, hogy ez egyháznak Budapestben lakó tagjai tulajdonképp önálló anya-egyházú alakultak.

Ugyan már az 1867-iki kiegyezés után, mi helyt az unio Erdélylyel bevégzett tény lett, ez egyháznak a fővárosba letelepült egyes tagjai, — nagyjából állami hivatalnokok, — egyházközség alapítása ezélszából több összejevetelt és értekezletet tartottak, míg végre 1876-ban sikerült fiók-egyházú alakulniok. E fiók-egyház kormányzati tekintetben a kolozsvári anyae-gyházhoz tartozott s ott vezették az anyakönyvet is.

Az egyházi funkciókat ez időben Buzogány Áron végezte, kit a kolozsvári unitárius főgymnázium tanári karából hívott volt meg miniszteriumához néhai br. Eötvös József, hol Buzogány a népvélelést vezető osztályban buzgón működött s mint e miniszterium osztálytanácsosa hunyt el, pár évvel ezelőtt.

E kis fiók-egyház 1881 okt. 2-án alakult át önálló anyae-gyházú s ez időtől fogva van rendes lelkésze, a mely állásra Derzsi Károly tanár hivatott meg Tordáról, s benne a budapesti egyház nemcsak jeles szónokot, hanem mint a ki angol s más külföldi egyetemeken végezte tanul-

IZSÓ MIKLÓS SÍREMLÉKE A KEREPESI-UTI TEMETŐBEN.

Mátray Lajos szoborműve.

mas monumentális művek alkotására, de kétségtelen, hogy rövid működése másnemű alkotásait is megakadályozta. Halála után közvetlenül, 1875 karácsonyan, a képzőművészeti társulat helyiségekben kiállították hátramaradt munkáit és tervezeteit. Egész sereg szebbnél-szebb genrészerű minta volt ott, mindmégannyi, miként a «Busuló juhász», a magyar népeletből véve, melyet Izsó oly híven tudott ábrázolni, mint előtte s utána senki, de e sok terv csak egy-egy eszmétörödek, egy-egy megpendített gondolat maradt s csak egy, a ma nemzeti múzeumunkban látható «Fomóházi jelenet» volt teljesen készen mintázva. Mily más világításban tűnnék fel előttünk Izsó, ha sikerült volna csak egy néhányat is megalkotnia ezekből a tervekkel azzal az ő nemzeti érzülettel és művészi erővel, mely a busuló juhász szobrát alkotta, s ha sikerült volna ezeket is elterjesztve, fogékonytágot kelteni a magyar művelt osztályban a szobrászat s érdeket az idegen elemeknél a magyar népelet iránt. Nem lehetett, a sors nem akarta s Izsónak e tekintetben nem maradt utóda. Kisebb művei kö-

PEST ÉS BUDA 1781-BEN. — EGYKORÚ RAJZ UTÁN.

mányait, theologiai és philosophiai készütségű szakfűt nyert, ki a budapesti unitárius egyház közönség érdekeit nagy buzgósággal szolgálja.

A budapesti unitáriusok mielőtt 1881-ben anyageyházra alakultak, azonnal tervbe vették egy számáruyuknak megfelelő kis imaház építését és kitartón fogtak ahajításuk kivételéhez. Így nemskora 1883-ban a fővárosban folyamatok alkalmas telekre az építendő templom számára. A főváros, mint a többi egyházaknak, úgy ennek is, a legelőkezebbé készséggel adta át a kijelölt három értékes telek közül az alkotmány és Koháry-utczák sarkán fekvő 600 négyzetméternyi kiterjedésű telket, templom és paplak építés céljaira. Az építési költségek gyűjtéséhez is azonnal hozzáfogott az egyházközönség, a templom tervrajzának elkészítésével pedig Petz Samu műegyetemi tanár és ismert építész bízta meg, ki egy goth stíly nagy szabású épület tervezését csakhamar el is készíté, impozáns homlokzattal az alkotmány-utczára.

De — bár az adakozás a templomépítésre szépen folyt, — mégsem volt egyhamar remény arra, hogy az egyházközönség akkora összeget gyűjthesen, mely ily nagy épület előállítására szükséges. Az egyházközönség tehát fel is hagyott azzal az eszmével, hogy csupán templomot s paplakot épít, hanem e helyett — amerikai módrá, — oly nagyarányú ház építését tervezte, melyben külön imaterem s paplak is legyen, de e mellett jövedelmező bérház gyanánt is szolgáljon. A bérház eszméjével igyekezett tehát megoldani az egyházközönség ama feladatát, hogy csekély anyagi ereje dacára is a fővárosban állandó imaházat létesítsen. 1888-ban az írárt folyamadott a fővárosba, engedné meg, hogy a nyert telekre bérházat is építhesen, mit a főváros meg is engedett azzal a kikötéssel, hogy a bérházzal kapcsolatosan építendő imaház valóságos templom-jelleget bírjon.

Az egyházközönség ezután több nagy építő vállalkozót szólított fel a terv végrehajtására. A megegyezés létre is jött a Holzpach A. fiaival, a főváros egyik legtekintélyesebb vállalkozójával, oly feltétel alatt, hogy a cég 50 évig élvezze a bérház jövedelmét, mely idő után az egész épület az egyházközönség tényleges birtokába megy át; de az egyházközönségnek jogában van — a szerződés értelmében — az épületet az 50 év lefolyása előtt is bármikor megváltani. Az építkezés költséget 325 ezer forint általános összegben állapították meg.

A templom építésére begyűlt összeget az egyház, mint tökéletes egyház vagyont kezeli. Ebből fedezte a műépítés díját s a templom belső felszerelésére szükséges költségeket is, s így az építkezés magának az egyházközönségnek is közel 25 ezer forintját emésztette föl.

Az adakozásban az angol és amerikai unitáriusok is résztvettek, de ők nem annyira a templom építésére, mint inkább a lelkes állás megőrzésére és állandóságára fektették a főszűrt eljőfél fogva s e célból a buda pesti unitárius egyházközönséget bizonyos évi összeggel segélyezik.

Az unitáriusok épületének a tervrajzát, valamint az előbbi is, Petz Samu műegyetemi tanár készítette. Az építéshez 1889 ápril végén fogtak hozzá s 1890 okt. 26-ikára a templom felszerelését is kitűzheték.

Budapest új középülete a főváros oly részén emelkedik, mely még csak néhány év előtt is a legelhagyottabb helyek egyike volt, ma pedig már paloták, közintézetek foglalják el: a Lipótváros külső részén, hol a törvénykezési palotát, a földmívelési miniszterium palotáját építették s töle nem messze épül óriás arányával s merész goth stíly tornyaival az új parlamentház, melyet Steindl tanár tervei szerint szintén a «Holzpach» cég épít. Az épület tervezőjének, Petz Samunak nem könnyű feladat volt megoldani a főváros hatóságának ama kívánságát, hogy a templom a majdani épület külsejében határozottan ki legyen jelezve. Tehát a templomnak nagyobb arányait és ezeknek, valamint rendelkezésének megfelelő stíljét lehetőleg összhangzatba kellett hozni a hozzákapcsolt bérház kisebbeszerű profán formáival; továbbá, hogy a kisebb tömegű templom számára mégis megőrizze a nagy bérház fölött a domináló jellegét, mind külső, mind belső kinézetével és végre, hogy a templom és bérház egymástól annyira különböző rendeltetési sehol egymással összeütközésbe ne jöjjenek.

A megoldás szerencsésnek mondható. A ter-

vező a templomot az épület főhomlokzatának középső részére helyezte a Koháry-utca felé. Egész arkhitektúrája, nagyobb kiszökése, hatalmas ablaka, a födeléblől kiemelkedő sugarú huzsártorny támasztó pillérei stb., első pillanatra már láttatják, hogy itt nem a bérház egy részével, hanem a belőle kiváló templommal állunk szemben. S e nagy különbség dacára, a mely a templomnak domináló voltát biztosítja: formái mégis annyira egybeolvadnak a többiekkel, velők annyira egy hűsből és egy vérből valók, hogy templom és bérház együtt mégis szerves egészet képeznek, a melyben az egyik a másik emelésére szolgál.

A templom nagysága csak 200 hívőre van számítva: tehát nem nagy. Hozzá azonban három emeletes palotát kellett építeni; így a méretek nem engedték meg, hogy a templom magassága akkora lehessen, hogy a három emeletes bérházon is túlemlkednek és fölülte domináljon. Az építész a megoldásnak azt a módját választotta, hogy templom padozatát a második emelet padozatával fektette egy magasságba, s így a templomot a két felső emeleten átvie, könnyen kiemelhetette. A templom mellett két oldalt vannak a fölépcsők, a melyek egyrészt a templomba járók, másrészt a házbeli lakók használatára szolgálnak, s az isteni tisztelőre járó közönség s a lakók csakis eme lépcsőkön találkoznak.

A földadatok megoldására úgyösen van az építőművészeti stíly és a használt anyag is megválasztva, a melyek az épület különböző jellegű részének összeolvadását elősegítették. A csúcsos stíly virágzásának idejéből való formák, melyek ornamentikája néhol át-átcsap a franciaizálásba, ezt az épületet Budapestten a gothika egyik képviselőjévé teszük. A sajtot tégla, a mely külsejét borítja, az arkhitektúrában és a szerkezetkövetelte helyeken fölhasznált sóskuti, piszkei stb. kövek pedig megemlik a hamisításnak, a «talmi»-nak ama jellegétől, a melylyel a vaktól készült faragott kövek, a cinkből levő gyámoltó kövek bérházainkat, sőt palotáinkat rendezen felszokták ruházni. A födel könnyű csúcsaival az alatta levő nagy tömegnek arányos befekészéül szolgál, míg a belőle kimagasló huzsártornyok és szép végződések előnyösen elűtnek a Budapestten látható sok más hasonló alkotástól.

Az épület földszintjét az egyik oldalon nagy kávéház, a másik oldalon pedig nagy sörcsarnok számára szolgáló tágas helyiségek foglalják el. Mindegyikhez tartozik a befásítandó udvarnak egy-egy része s azonkívül sörcsarnok-helyiségek fölhasználatos pincze, a mely azonban, ha nem volna rá így szükség, valószínűleg gabona rakhelyül is berbe adható. Az Alkotmány-utca felől van azonkívül még három bolt, a hozzájuk való mellékhelyiségekkel, stb.

Az első emeleten hét lakás van, a második és harmadik emeleten ugyancsak hét-hét lakás és a templom. A lakások a két szobástól az öt szobásig terjednek s nagy komforttal vannak berendezve.

A nagy épületnél a főváros legjobb nevű iparosai működtek közre. A Holzpach-cég vállalta el az építést s végezte a föld- és kőművesmunkát. Az összes munkálatok kivételének vezetését Majorossy Géza helybeli jeles építőmester teljesítette. A templom berendezése szintén Petz Samu tervei szerint és saját vezetése alatt történt. Itt az asztalosmunkákat Thék Endre végezte, az orgonaházat Ruprecht Károly, az orgonát pedig Dangel Antal és fia készítették Aradról.

A VÁNDORSZINÉSZET ROMANTIKÁJA.

Mindenki tudja, hogy a költészetben mi volt a romantika. A középkor regényességének feléléstése, restaurálása a lovagvátraknak pánczélos hősével, sirig hű sziveivel, komolyan szereplő kiseretével és a túlvilágnak egyéb függőkeivel.

Az új, realis áramlat azonban a maga rideg filozófiájával újra lerombolta a képzelet által fölépített lovagvátrakat, a szétszórt kövekből magtáratkat építették, a pánczélos hősök frakkba bújnak és osztálytanácsosok lettek, a sirig hű szívek modernizáltak, mint házasságtörési drámák hősnői jelentek meg, a kiseretek pedig gyorslábú sikszasztó pénzárosokként jelentkeznek, a kiket, — ép úgy mint a kisereteket, — nem lehet megfogni.

De ne higgye senki, hogy ezzel örökre lesz-

molttunk a romantizizmussal. A világért sem. A görög mythology istenei is sokáig tartották még magukat félreeső szigeteken, regényes hegy-szakadékokban, daczára, hogy a keresztény hit örökös számkivetése üzte őket a földi terekről. Így napjainkban is a romantikusság meg-megjelenik és nem egyszer olvasunk napi újdonságok között apró történeteket, melyekből hamisítatlan romantizismus szellő fuvalma csap felénk.

Ily apró történeteket akarok a százados évforduló alkalmából a magyar vándorszinészet életéből elbeszél. Megengedem, hogy roppant igénytelen esetek, hogy hőseik igen jelentéktelen figurák; de oly különös légkörben mozognak, oly sajátosan viselkednek, mintha messze zónák és hosszú idők választanának el tőlük.

Pedig közöttünk élnek, ugyanaz civilizációnak részesei... de egyttlen nomádjai. Furcsán hangzik, és mégis így van: ők a gőz és villam századainak a sátorlakai. Ez ezért van e történetkének más ize, fordulata, lefolyása, ezért útnek el a polgári élet sablonjaitól, és ezért nevezem e rajzokat, — jobb kifejezés híján, — romantikusoknak.

Azután meg, ha egy kort meg akarunk ismerni, nemcsak a waterlooi csatákat és Napoleonokat kell tanulmányoznunk. És én nem ismerem nagyobb igazságtalanságot, mint minden eseménytől azt követelni, hogy korszakalkotó legyen.

Úr Isten! mily fölfordult világot élünk akkor! Szakasztatott olyat, mint a minő a vándorszinészeké, kiknek körébe most az olvasót vezetem. Tessék elhinni, igen derős perczeket lehet ott tölteni.

Köztudomású dolog a színészetről, hogy Vinczénél híresebb basszista még nem volt Magyarországon. Bámulatos és ismeretlen máltságok nyilatkoztak meg hangjában. Még ma is széli-ben beszél róla azt az esetet, hogy egy híres olasz basszista vendégszereplésekor a nemzeti színház karzatán volt, és mikor az a bravouráriát élnekelte, Vincze csak annyit kiáltott a karzatról: «bravó!» És a közönség meg se tapolt az olasz énekest, ki pedig a mély c-t énekelte, annyira meg volt lepette a közbekiáltástól: mindenki önkénytelenül lenézett, pedig Vincze fent a kakasulón volt. Hanem perse tudnunk kell, hogy az ő «bravó»-ja még néhány egészséges hanggal (egy egész oktávval) volt mélyebb, mint az olasz kollega hangja.

Mikor a hatvanas évek elején a Havi magyar énekársasága külföldön járt, Vinczét is magával vitte, és valóságos legendákat beszélnek ott szerzett fényes diadalairól. Hanem azért egyik sem jött oly züllötten haza, mint ő. A müncheniek sokáig kétségben voltak az íránt, hogy mit bámuljanak jobban: hangterjedelmét-e vagy sörivási képességét?

Egyszer Baranyamegyében egy földesúr nál tartotték a szintársulat, a melynél Vincze volt. Ez abból áll, hogy a társulat férfitagjai az ablak alatt negy hangra irt dalokat énekeltek, mi egybként élnék emlekezett a hegedősők korszakára. A földesúr (egy igen derék német és nagy zenekedvelő) el volt ragadtatva Vincze tüneményes basszus hangjától, s mint az már szokás, fényesen megvendégelte a társaságot. A jeles basszista bor mellett folytatta az éneklést, s oly lelkesedésbe kergette a gavallér hajlamú házigazdát, hogy az felszólította Vinczét, maradjon nála két hétig, akkor együtt felmennek Bécsbe s ő szavát adja rá, hogy szerződtetik az udvari operához. Vincze beleegyezett s csakugyan ott maradt két hétig, fogyasztva a vendéglátó Maecenás borát és növelve lelkesedését.

Az indulás napjának hajnalán azonban nyomtalanul eltűnt a következő sorok hátrahagyásával: «Uram! én önt álanni fogom végleheltetemig, hanem Bécsbe nem megyek, mert én németül meg nem tanulok egész Németországért.»

Kortársai ugyan azt állítják, hogy nem annyira a német nyelvet, mint a kótát gyűlölte lelke mélyéből. És úgy látszik, hogy nemcsak hangjának, de e gyűlölségének is igen mély basszusa volt, mert bámulatos hang-anya mindvégig pallérozatlan maradt. A helyett ugyanis, hogy énekesnek képzete volna ki magát, mint tehetségtelen drámai apaszinész kallódott apró társulatoknál s mint ilyen halt is meg.

Nagy-Atádon a társulat veteránja, az öreg Katona, komolyan megbetegedett. Az arénához közel egy kis házikóban feküdt s egy este az orvos azzal a szomorú hírről lepte meg a társulatot, hogy a betegség halálos válságot öltött s valószínű, hogy a beteg még az éjszaka jobblétre szenderül. A színészeket e hír igen leverte, az összetartozandóság érzése a vidéki szintársulatoknál igen erős, s ha valamelyik meghal, nemcsak a kollegát, küzdelmeik és nyomoruk osztályos társát, hanem egy lélekben velők összeforrt rokont is siratnak meg benne. A férfitagok azonnal összebeszéltek, hogy hajnalban összegyűlnek az arénában és szorgalmasan próbálni fogják a «Mért oly borús» című gyászindulót, hogy a temetésen szépen elnekelhessék. Ez meg is történt. De az öreg Katona betegségében eifel után egy kis fordulat állott be, visszanyerte eszméletét, sőt reggel felé el is aludt. A színészek, kiket a beteg neje e körülmenyől értesített, mind siettek próba után az öreg czimbora ágyához, hogy saját szemükkel lássák: vajjon remélhetnek-e?

A haldokló bágadt tekintettel jelezte, hogy megismerte őket, sőt hosszabb szünet után meg is szólalt elhaló, halk hangon.

— Kösönöm, pajtások, kösönöm... hallottam hajnalban, hogy tanultatok a «Mért oly borús»-t. Jól teszitek, gyerekek, magam is sok pajtás temetésén futtam el... hanem igaz... a tenorprim nagyon fals volt... próbáljátok el még egyszer...

Szegény Katona! Félóra mulva már a túlvilágban volt, hol a szférák körúsbán a tenorok bizonyosan tisztábban intóálnak.

Két tulajdonság tette nagygyá a kis Rejtényt. Először is, hogy öt lányit termelt dacára a leghevesebb gyalogló volt; másodsor, hogy sugó letére angol flegmával bírt. Homokay szintársulata valahol Erdélyben télviz idején elküldte őt stációzni nézni, és ő egy virszinára gyűjtvá, gyalog indult neki a havasok glecsereinek. Másnap kegyetlen hófúvások keletkeztek s ő addig igazgatta kábátját, míg abból néhány színlap és levél ki-esett az uton. Ezek a levelek és színlapok valamely írástudó fuvaros révén néhány nap mulva visszakerültek a szintársulathoz, hol ennek folytán az a hír terjedt el, hogy szegény Rejtényt bizonyosan megették a farkasok.

Tudnunk kell ugyanis, hogy az erdélyi farkasok igen rossz renoméban állanak. Minden havas esztendőben elpusztítanak egy csomó olyan embert, a ki még az eset után családöt alapít, gyermeket nevel és unokákat ringat. Az a kényesprő legény pedig egészen sablonná vált, ki előlük a kőkeresztre menekül és jégahalát szenved.

Ezekben a dolgokban a szegény ordasok rendszertartatlanok s néha igazán joguk volna felkiáltani Stuart Máriaival, hogy jobbakk, mint a híruk.

Mínthogy a hófúvások egyre szilajodtak s Rejtényt egyre nem került elő, mindenki bizonyossá vette, hogy a «csúf fergek» csakugyan elemézték Rejtényt a zivataros idő alatt valamelyik félreeső faluban egy derék unitárius pap vendégszeretettel élvezte, ki őt három álló hétig nem eresztette el a házától.

A társulatnál általános volt a levertség. Megsiratatták benne a jó bajtársat, a kitűnő sugót és a jeles bérletésinalót. De a legmélyebben sujtott bizonyosan a... mondjuk, a felesége volt. Sikertelen kísérlet volna a derék asszony kényesbeesését leírni, csak annyit említnünk fel, hogy az első heten semmi áron sem akart vigjátéki szerepben fellépni, a második hetén a fátyoln megfagyott könyvecsképpel ragyogtak, a harmadik hetén, egy kissé megvigasztalódott. Ebben nagy segítségére volt a fiatal segéd-szolga-bíró, kit nem a tárczairó leleményesség, hanem egy ősi család címer véletlenül «Farkas» névvén látott el.

Egy szomorú téli estén, egy szomorúan butorított szobában (Rejtény lakásán) igen szomorú párbeszédbe voltak kettesben elmerülve. Valószínű, hogy a társalgás az elhunytól folyt, de az bizonyos, hogy a thea előttü párolgott. Egyszerre megnyílik az ajtó s a ki azon belépett, az senki más nem volt, mint maga Rejtény, azon plédesen, szalosan, zúzmáros fürdővel és kerekre nyílt szemekkel.

Mi sem természetesebb, minthogy az asszony-ságnak első dolga volt elájlalni. Ezt már így

ÖKÖLVÍVÓ MEDVE EGY ANGOL HADIHÁJÓN.

hozza magával a hagyományos szinpadí etikett. — A segéd-szolga-bíró «örömben» akkorát ugrott, mint a ki meztelét egy kigyó farkára talál lépni és olyan hebegést vitt véghez, mintha nyelvére ölmadarabot kötöttek volna.

— Milyen szerencse... Rejtényt ü... szegény asszony majd meghalt... egész oda van... csak-hogy megkerült! Sajnálom, hogy nem maradhatok, de a hivatal...

Azzal, miután esetelve-botolva a kilincset megtálatá, úgy elrohant, mintha Rejtényi magával hozta volna a farkasokat, a kik őt megették.

A derék férj pedig nyugodtan levetette a plédet, kábatot, sájt, megitta a segéd-szolga-bírónak szánt theát és csak azután jutott eszébe egy pohár vízzel leönteni az ájulásához konokul ragaszkodó hitvest.

— Hol vagyok? — mondá az ismert szinpadí tradíciók szerint a magához tért, — ah! igen, most tudom... te megjöttél...?

— Igen, én megjöttem és az a másik elment...

— A másik? Micsoda másik? Ah! fejem...! — Hát a segéd-szolga-bíró, Farkas. Jó, jó, csak ne komédiázz. Engem nem ettek meg a farkasok, nekem sincs étvágyam «Farkasok»-at emni. Punktum....

Annak jellemzése, hogy azelőtt mily patriárhális viszony uralkodott a vidéken a közönség és a színészek között, egy érdekes adoma marad fenn.

A csurgói közönség tenyerén hordozta Ujjalussyt, ki egyike volt a vidék legeredetibb komikusainak. De azért jutalomjátékát a fátum egy disznótör képeben teljesen tönkretette.

Ujjalussyt e kudarc rettenetesen felháborította s valljuk meg őszintén, hogy a színésznek nem lehet kellemes dolog azt tapasztalni, hogy a disznófülek és ludas kászák több vonzóerőt gyakorolnak, mint a művészi gyönyörtiségek, melyekbe ő egész lelkét igyekszik belelehelni.

Elhatározta, hogy boszút áll, és alkalmilag felülteti a közönséget. E tervét Ujjalussyt zseniálisan hajtotta végre. A jutalomjátékát követő héten «Tamás bátya kunyhója» került színre, ő játszott benne a komikus szerecsenifut: Bengálit. A szerecsent a szinpadon úgy szokás maszkírozni, hogy a színész feketére festi az arcz és a nyak látható részét, kezére azonban fekete keztüvű hűz, nehogy szereplőtsáit a szinpadon bekormozza.

Ujjalussyt megjelenik az első felvonásban korodván-pírtó fekete ábrázattal, hanem a kezei a legtisztább kaukázusi faj színében ragyogtak. A közönség egyszerre észreveszi e bántó ellentétet, s előbb mosolygóni, majd botránkozni kezd e gondatlanságon. A nézőtérben egyik a másikat mutatgatja Ujjalussyt kezeit, sőt egyik-másik feleséget notárius félhangosan morgogva, oda szól, hogy: «Még ilyen szerecsent nem ettem.»

Ujjalussyt úgy tesz, mintha semmit se tett

volna észre, s jóízűen végig játszza az első felvonást.

A mint a függöny legördül, a szinbázi habituék összedugják fejüket és elhatározzák, hogy ez esetért keményen le fogják hurrogatni Ujjalussyt és az igazgatót. Végre is a közönséggel nem lehet így paczkázni. Kövesse meg magát Ujjalussyt uram! stb. Szóval keményen neki készültek jól odamondogatni neki, a mi mindig igen kellemes dolog, ha az ember igazát érzi.

Következik a második felvonás, melyben a szerecsen fiu, mint vagonos és felszabadt rabszolga, gavallérosan jelenik meg Bird tanácsos termében. És uram fia! Ujjalussyt ismét fehér kezekkel állít be a szinpadra. A közönség itt már nem tudta rosszallását visszafojtani, és erősen püsszeni kezdett, sőt egy vállalkozó szellemű fiatal óriás már futtyire igazította ajkait.

Ebben a pillanatban Ujjalussyt kinyújtja kezeit és nagy kényelmességgel úgy tesz, mint a ki keztyüt akar lezuhni kezéről. És csakugyan testszin keztüvű kezzein, az alatt pedig egyiptomi sötétségű fekete keztüvű. Ez természetesen volt előkészítve.

A mint a közönség a lehámló testszin keztüvű alatt a feketét megpillantotta, az első pillanatban zavartan összenézett, de a másik pillanatban, meglepetve ez ötlet eredetiségétől, szünni nem akará tapsviharon tört ki.

Ujjalussyt a lezuhott testszin keztüvű ujjai közt himbálva hajlongott s mikor a tapsvihar lecsendesedett, csak annyit mondott:

— Kösönöm, uram, jövő héten a «Keztüvű legyezöt» veszem jutalomjátékomul. Képzheted, hogy milyen zsufolt háza volt.

Hanem azt máig se tudja a közönség, hogy az első felvonásban csupasz kézzel vagy testszin keztüvűvel játszott-e a szinpadon?

ZÖLDI MÁRTON.

ÖKÖLVÍVÓ MEDVE.

Képzünk egy angol matrözöt mutatunk be, ki medvével akar birközni. Nem mese dolog ez. A hatalmas bundás állat egykor, mint kis bocs, a «Cambridge» nevű angol hadihajóra került, itt növekedett fel s itt tanulta el a pajzán matrözöktől több más nevetlen tempó mellett ezt a szokást is. Jó darab időbe került, míg felnöve észre kezdte venni, hogy az angol boxolás neki is kellemetlen lehet s hogy nem mulhatlanul szükséges azt túrnie. Midőn már haragudni kezdett az ily dolgokért s más vele szemben elkövetett s méltóságát sértő pajzánkodásokért: a háladatlan matrözök egyszerien kitétek a szűrés s jelenleg a londoni állatkertben van, hol azóta talán már egészen el is feledkezett a boxolás mesterségéről. — Mondják különben, hogy egy devonshirei paraszt, az angolok ősi boxolási hősieskedésének megfelelően, már régebben is birkozott egy medvével. Midőn ugyanis a faluban egy vándor komédiás járt medvével és majommal, az ilyeneket sohasem látott paraszt alázattal megkérde: ki az a bundába öltözött

intézetek végzett növendékeinek az akadémián nem kell hallgatniok azokat a tárgyakat, melyeket előbbi tanulmányaik folyamán már elsajátítottak és így a tanfolyamokat rövidebb idő alatt végezhetik. Az akadémia a földmivélségi miniszteriumnak van közvetlenül alárendelve.

MI UJSÁG ?

Izsó sirszobra. Hazai szobrászatunk jeles uttörőjének, Izsó Miklósnak sírjára e hó 26-án állítják föl az emléket a kerepesi-úti temetőben. A szobrot Mátrai Lajos szobrász-tanár készítette s életnagyságban, ülő alakban ábrázolja Izsót. Dolgozó ruha van rajta, egyik kezében vesőt, a másikban kalapácsot tart. A szobor másodrendű karrarai márványból való. A leleplezési ünnepet a mintarajziskola tanári kara és ifjúsága rendezti, d. e. 11 órakor. A képzőművészeti társaság tagjai is testületileg megjelennek. Az emlékezésedet *Keleti* Gusztáv, a mintarajziskola igazgatója mondja.

Madách-ünnepély. Balassa-Gyarmaton e hó 30-án leleplezik le a megyeház nagytérében Madách Imre arcképet, melyet *Koskoricz Ignác* festett. Dégenfeld gróf főispán az alkalomra rendkívüli közgyűlést hívott egybe. Emlékezésedet *Szentkúty János* alispán tart.

A kis-tapolcsányi vadászatok. *Károly Lajos* főherceg kis-tapolcsányi uradalmában nagyban folynak az előkészületek a novemberi vadászatokra, melyekre úgy a főherceg, mint neje *Mária-Terézia* főhercegnő, Kis-Tapolcsányba érkeznek.

Beniczky Ferenc, a nemzeti és operaszínházak intendantsza, mint több oldalról jelentik, legközelebb lemond az intendantságról és Pest megye főispánjává nevezetik ki.

Hazai fürdőink érdekében a budapesti orvos-egylet balneológiai bizottság országos értekezletet hívott egybe, melyre az ország különböző vidékeiről is jelentek meg fürdőorvosok és fürdő tulajdonosok. Az értekezlet e hó 23-ikán nyílt meg, s azokat a módokat tárgyalja, melyekkel hazai fürdőink javára lehetne hatni, azokat emelni s a fürdőket látogató közönséggel a külföldiek helyett a hazai fürdőket megkedveltetni.

Aradról újabban azt írják, hogy a szobor-bizottság eljárása, melyet fentebb külön cikkből méltatunk, ott is élénk visszataszítást keltett s a város értelmiségének körében szóba jött, hogy miként adjanak kifejezést tiltakozásuknak. Többféle tervek hangoztattak erre a célra, s mint az *Arad és vidéke* írja, leginkább az talál visszhangra, hogy egy *emlék-albumot* adjanak *Zala Györgynek*, melyben számos aláírással kifejeztessék Arad város részéről az a méltánylat, mit kifejezni is fölöslegesnek tartott a nyárspolgári hivatalos észjárás, mert hisz Zala «szerződéses viszonyban» állott erre nézve a várossal. — *Salacz Gyula* polgármester a szobor átvétele végett új bizottságot nevezett ki. Párecz István városi tanácsos elnöke alatt. A bizottság feladata lesz, hogy a szobor átvételére tegyék magukat érintkezébe *Zala György szobrászszal* is. Ennek megtörténte után terjesztik be véleményüket a szobor-bizottsághoz a hátralévő pénz kintalványozása végett. A bizottság a napokban ül össze, hogy a szobor ügyét végleg tisztázza.

Schweidl tábornok keresztlevele. Zombor városának méltó büszkesége, hogy az aradi vértanúk egyike, Schweidl tábornok, az ő falai között született. Zombor apátplébánosa a vértanú-ünnep alkalmával, a régi anyakönyvi lapokon megkereste a Schweidlre vonatkozó adatokat. Ezekből kitetszik, hogy apja Schweidl (így és nem Schweidel) József városi irnok, a majdani Hiltl Teréz volt (nem nemese). Keresztzülei: Kiss József, bécsi csatorna-igazgató és neje Meltzer Anna voltak. Megkeresztelte Sztakovicz Máté plébános, 1796 május 18-án.

Elméltábla a szabadságharcz egy hősnének. A körmozgásnyai magyar egyesület *Bátori-Schulz* Bódog 1848. 9-diki vités honvéd ezredesnek, a város dékát fiának a szülőházát emléktáblával jelölte meg, melynek ünnepes leleplezése e hó 26-án d. e. 11 órakor lesz.

Egy híres ló vége. A magyar kormány nagy ártért vásárolta meg Angliában az *Eldorado* mént, melyet apolának szemelt ki. A híres és drága ló azonban utközben Drezdában, beteg lett és elpusztult.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közlebbi napok alatt: **KRALOVÁNSZKY ISTVÁN**, fővárosi ismert ügyvéd, 76 éves korában, halálát a jótékony egyletekben való buzgó működéséről ismert neje-n kívül gyermekei, unokája és veje gyászolják. — **DUBÉZ PÉTER**, jeles hárfaművész, az operaszínház zenekarának nyug. tagja, kinek művészetét a külföld is jól ismerte, hol többször hangversenyzett, s ki mint művelt férfi és tekintélyes fővárosi polgár a zenei dolgokban is sokat tett. Még férfi kora delén állt, s halálát szerencsétlenség okozta, mert néhány nap előtt lovai elragadták, felborult, s oly agyarázkódást szenvedett, hogy többé föl nem gyógyulhatott. — **TOMUZZA SIMEON**, gör. keleti lelkész, 59 éves, Boros-Sebesen. — **TÓTH KÁLMÁN**, néptanító, Verebelyen, 28 éves korában. — **HOFFMANN ERNŐ**, a flandriai gróf birtokának nyug. tisztartója, Nagy-Kanisán, 61 éves. — **ERCSI NAGY SÁNDOR**, Nagy Imre, kuriai bíró sógora, 81 éves, Sopronban. Ugyanott **GANSNER FERENCZ**, városi kiadó, 58 éves korában. — **NEMETI MENYHÉRT**, a s. a. -új helyi status quo ante israelita hitközség jegyzője, 70 éves korában, ki hivatalát 18 éven át vezette s érdeme, hogy a hitközségi iratokat már a hatvanas évek eleje óta magyarul vitte. — **BIRÁNY JÓZSEF**, Mohács régi és derek polgára, 73 éves. — **CSEBREGYI FERENCZ**, megyei iktató, az iparos dalegyelt titkára, Kolozsvárt. — **ÍD. FONÓR PÁL**, a Miskolczi köztszéletű Fodor-család Nesztora, 74 éves. — **FÜKÖ ADOLF** pelsőci ref. tanító, kinos szenvedés után. — **BOZSAY IMRE**, 57 éves korában, Bógóten. — **RISKÓ IGNA CZ**, 1848-49-ben Szatmármegye egyik országgy. képviselője, nyug. miniszteri tanácsos, Petőfi egyik jó barátja, 78 éves, Budapesten. — **VEH GÁBOR**, kiterjedt család agy feje, 83 éves korában, Alsó-Szent-Iványon, s haláláról gyermekei és unokái adták ki a gyászjelentést. — **KÁSZONY ROZÁLIA**, özv. Henckel-Donnersmarck Laura grófnő édes anyja, 92 éves, Pozsonyban.

RÁTH KÁROLYNÉ, szül. Hupf Mária, Budapest főpolgármesterének neje, élete 58-ik, házassága 38-ik évében, e hó 20-ikán. A gyászbeszéd mely részvétet keltett a fővárosban, s ez a f. hó 22-ikán végbement temetésnél is ünnepélyesen nyilvánult. A gyászoló főpolgármesterhez részvétáviratot küldött József főherceg Alecsuthról e szavakkal: «Legbensőbb és legőszintebb fájdalommal s részvételt osztom Máltóságot érzelmeit azon póttalhan vesztéséig alkalmával, mely szeretett hitvestársra jobblétre szenderülése által érte.» Részvét-ávirat érkezett Simor János bibornok-hercegszékéből, báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszteről, gr. Szapary Gyulánétól, a kormányelnök nejtől, Szalók-Lakonyból, Pápay István t. tanácsostól, a kabinet iroda főnökétől és gr. Paar Ede altábornagy főhadsegédétől Bécsből, budapesti idegen konzuloktól. Földváry Mihály alispántól, egyletektől, intézetektől, stb. — **TRAJTLER KÁROLYNÉ**, szül. Komlóssy Izabella, a budapesti török-utcai elemi népiskola igazgatójának neje, 42 éves. — **TASTANSZKY LAJOSNÉ**, a gr. Erdődy-féle uradalmak igazgatójának neje, Galgóczon. — **RIESZ BORBÁLA**, Steinbach Antal kir. tanfelügyelő anyósa, élete 81-dik évében, Nagy-Becskereken. — **ÖZV. MATTYASOVSKY INCEZSÉ**, szül. Máriássy Regina, 82-ik évében, Tarna-Szent-Miklóson. — **ÖZV. KUTYI REZSŐNÉ**, szül. Szakmári Franciska, 64 éves korában, Pozsonyban, s a komáromgyei Várthen temették el a családi sírboltba. — **ÖZV. SCHERZ LIPÓTNÉ**, szül. Bachrach Teréz, 74 éves korában, Nagy-Kanisán. — **LÁZAR MATHA**, Lázár Márton kir. alügyész serdülő leánykaja, Nagyváradon.

Dalok az árvásokról. Törvénykezés. Nem válnak be: a dalok nagyon is csinált virágok. Mindjárt az első kezdi lapon, verse, kivált dalba épen nem illő kifejezésekkel (leprésélén, fűvészi gyűjtemény) végzi pedig egy furcsa képpel: addát virágot, de szívet nem, mit ír a virág, ha megtartottát illatát. — Milyen képtelen kép ez, melyben a leány szívét a virág illatának kell képzelnünk. Egy másik dalban azt mondja: lett volna lány, ki szeretett volna, de érted mind megvettem, aztán így végzi: «Most el sem ők nem nyerhetők, sem téged el nem érlek!» Micsoda szerlem az, mely csak félig búsol azon, hogy a kedvet nem bírhatja, félig pedig azon sajnálkozik, hogy miatta más lányok szerelmét is elszalasztotta!

Nyár végén. Felelő a multat. Az első, bár elég hangzatos, szavazó elénekelt közhely, a második tartalmasabb, de ebben meg a kidolgozás gyöngye; több erővel és műgonddal kellene megírni.

Különös természet. Szobor és a férgék. A fogoly költő stb. E nagy csomó versben nemcsak hogy a valódi költészet fuvallatát nem érezzük, hanem meg a verselési ügyességet sem találjuk, melyet pedig a sok gyakorlat még a kevésbé hívatottaknak is meg szokott adni.

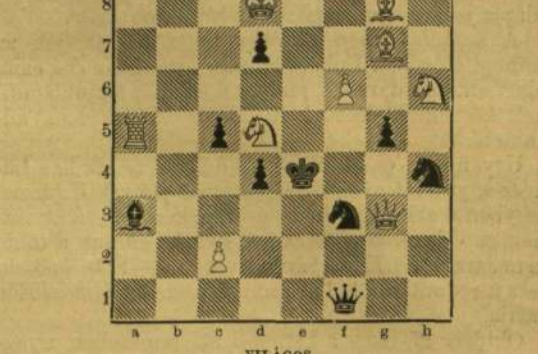
V. István. Bár a ballada rohamos, gyorsan perdülő eseményt kíván, azért megkívánjuk tőle, hogy magában is érthető legyen. E verset azonban, ha a történelemből nem ismerünk a Pektari-féle gyermekrablást, nem lehet megérteni.

Egy leánykának. Ez sem jobb, mint eddig be-küldött többi verse.

SAKKJÁTÉK.

1627. számú feladvány, Pradignat E.-től.

A «Revue de jeux» feladvány tornájában első díjat nyert.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1620. számú feladvány megejtése. Müller Fr.-től.

Megfejtés.

Világos. a. Sötét. 1. Fc3-g5 Kd5-e4: (a) 1. ... f6-g5 (b) 2. Vb3-f3 Ke4-f3: 2. Fb5-c6 f. Kd5-e6: 3. He4-d2 mat. 3. He4-e5 mat.

Sötét. a. Sötét. 1. ... Fc8-f5: v. 1. ... a6-b5: 44-43 (c) 2. Vb3-b5 f. Kd5-e4: 3. He4-b6 f. Kd5-e6: 3. He4-d2 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi Sándor. Kovács József. — Kecskemén: Balogh Dienes. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 41-dik számában közölt képtalány megejtése: *Féredárud.*

HETI-NAPTÁR, október—november hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Orosz	Israéliták
26V. E 22	Evariszt p. E 21	Dömötör	14 21 Porasz. 12
27H.	Szabina		15 Luczán vt. 13 Sch. b.
28K.	Sim. és Juda ap.	Simon és Juda	16 Longin vt. 14
29S.	Narcsisz pk.	Narcsisz	17 Özecs pr. 15 Ábr.
30C.	Rodr. Alfons hv.	Klándia	18 Lukács ev. 16
31P.	Fark.p.k. Luczif. Reform.	eml.	19 Joel pr. 17
1S.	Mindszentünnep	Mindszent	20 Artémusz vt. 18 S. Vaj.

Holdvilágzás. 1 Holdtölte 28-án 58 p. reggel. 2 Első negyed 31-én 6 ó. 52 p. r.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.

Verfälschte schwarze Seide.

Mann verbrenne ein Musterchen des Stoffes, von dem man kaufen will, und die etwaige Verfälschung tritt sofort zu Tage: Echte, rein gefärbte Seide kräuselt sofort zusammen, verlöset bald und hinterlässt wenig Asche von ganz hellbraunlicher Farbe. Verfälschte Seide (die leiclit speckig wird und brüchig) brumt langsam fort, namentlich glimmen die «Schwadsäden» weiter (wenn sehr mit Farbstoff erschwert), und hinterlässt eine dunkelbraune Asche, die sich im Gegensatz zur echten Seide nicht kräuselt, sondern krümmt. Zerdrückt man die Asche der echten Seide, so zerbrüst sie, die der verfälschten nicht. Das Seidenfabrik-Dépot von G. Hennenberg (K. u. K. Hofliefer.), Zürich, versendet gern Muster von seinen echten Seidenstoffen an Jedermann und liefert einzelne Roben und ganze Stücke porto- und zollfrei in's Haus.

Vigyázní kell, nehogy hamis svájci labdacokat kapjunk! Teremi. Kiskuküllő. Tokintetes úr! A Brandt Richard gyógyszerész svájci labdacseit — 4 dobozban — megkaptam, mondatom, hogy azok kitűnő szolgálatot tettek gyakori fejfájásomban ú. s. migrénben szenvedő nőnek. Mintegy 1 1/2 évig használta igen jó házi szerül, s a labdacokkal csakugyan czélt is ért. A svájci labdacok folytonos használatával egészégünket fontartíthatjuk, s ezért én a svájci labdacokat (egy doboz ára 70 krajczár) a gyógyszerárakban mindenkinél legjobb akaratból ajánlom, bár minden háztartásban megvolna! Tisztelettel Brazdilík Antal, uradalmi orvos. Mivel Magyarországon Brandt Richard gyógyszerész svájci labdacainak sokféle utáztatái léteznek, a valódi felismerhetése végett gondosan meg kell nézni, hogy minden dobozban rajta van-e a védőjeggy: egy fehér kereszt vörös mezőben s Brandt Richard névalkírása.

A KRIEGNER-féle
ACATIA-SZAPPAN

hülyeségekre méltó!
Dr. Forti-féle sebtapasz
mely rendkívüli gyógyereje, eloszlató, érlelő s fájdalmat csillapító hatása által leggyorsabb, legbiztosabb és egyszerűs mind gyógykeres gyógyulást eszközöl különösen bajokban. Egy csomag ára 50 kr. nagyobb csomagé 1 frt. használati utasítással együtt postán küldve 20 kr-nal több.

PARIS
GRANDS MAGASINS DU
Printemps
NOUVEAUTÉS
Ingyen és Bérmentve

Központi küldeményező raktár Budapesten:
TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál
Bécsben: Pieban Xav. Ferencz a régi cs. k. tábori gyógyszerésztábornok, István tér 1. sz., Dr. Girtler gyógyszerésztábornok, Freung J. sz., Scharrer Konrad gyógyszerésztábornok, Mariahilferstrasse 72. sz., Fritz G. és R., Bräunerstrasse 3. sz., Raabe Bruno I. Bäckertstrasse 1. Drogulistáknál. Prágában: Fürst József gyógyszerésztábornok, Portc 1071. Grácban: Nedwed A. gyógyszer., a Märtelen. Budapesten: Scherhanoffer K. gyógyt. Krištof-ter sarkán. Iboz N. gyógyszerésztábornok, V. ker. Nador-utca 3. sz. Buda E. városi gyógyszerésztábornok, városbazar-ter 9. Fildes F. gyógyszer. Doroty-utca 9. sz. Orbán J. király-utca 93. sz. Krieger György Kálmán-ter. Barna Zsigmond mároki útca 2; továbbá Thallmayer és Seitz, nádor-utca 10. Kochmeister Fr. utadainál, nagy korona-utca 32. Neruda Nándor, háttány-utca 7. sz. Drogulistáknál. Tekkesy J. udvari gyógyszerésztábornok. Vlassek E. gyógyszerésztábornok a Kristinavároban, Gyöngyösrésznél, Vízváros, fő-utca. Eisendorfer G. gyógyszer. Tabánban (Ráczváros) Palota-utca és Dévay Szöllösy J. gyógyárában, Kristina-város, Karacsány-utca sarkán. Acson: Kratochvíll József. Aradon: Rosnyai M. és Schüller A. gyógyszer. Szatmárváradon: Orbán J. Balassa-Gyarmaton: Csernyák Gy. és Heryey K. B.-Csabán: Varsigh B. Berettyó-Ujfalu: Tamassy Géza. Debreczenben: dr. Rothschnek V. E., Tamassy K. Göll N., Orvanyi O., Mihályvitai István és Muraközy K. Duna-Földváron: Nádler P. Szerben: Köllner Lőrincz gyógyszer. Sjerjesen: Krivos Gy. Korn V. és Makoviczky J. Ersekújvárott: Conlechner J. Bazéken: Dienes J. G. és David Gy. gyógyszerésztábornok. Gyöngyösön: Merits N. és Buruch J. Győrött: Lipp-tes J. és Schmidt K. E-Hadháson: Farkas O. Euzton: Keresztes M. s Kovács Arisztid. Léváján: Medveczky S. Lócsoncon: Kirchner D. és Pokorny L. Mező-Kövésden: Fridly B. Mező-Köznyban: Rátz Gy. Mező-Kovácsházán: Kiss P. Miskolcson: valódi minőségben csak Dr. Szabó Gyula és Ujhazy Kálmánnal kapható. M.-Becskereken: Kovács S. Nagy-Kanisán: Molnár J. G. Nagy-Károlyban: Fülöp P. Nagy-Körösn: Müller I. N.-Sombaton: Csepessanyi B. N.-Váradon: Huzella M., Molnár J. és Hering S. Nyir-egyháza: Koranyi J. Szopok Alf. gyógyszer. és Kovács S. Nagy-Kál-óton: Hvezda K. Pakson: Malatinszky S. Fésost: Sipicz J. Foly-2-Ujlakon: Rózyó G. Újváradon: Csizgány B. Tolnáán: Gömbös L. Tornalján: Ursinyi Zs. Újváradot: Bene L. Lám S. Hoffmann B. Krausz A., Speck J. és Lukovics M. Váalon: Frischmann F. Várad-nyon: Gál S. Veszprémben: Ferenczy K. és Sall Horváth P. Vil-ányon: Csabó Gy. Gyula, Zilahon: Ungar G. Zircen: Tejfel J. Erdélyben: Brassón: Mann és Izay. Deesen: Róth P. Fogaras-son: Gleim Richard. Kolozsvárt: Valentini A. Gundhardt A. Wolf J. és Dr. Ember Bogdán. Kézdi-Vásárhelyen: Kovács F. M.-Vá-árhelyt: Bucher M. Nagy-Szebenben: Molnár J. G. Szepes-Szent-Györgyön: Beteg B. Otves P. és Barabás F. Szászváros-son: Grafius J. Vajda-Bunyádon: Dr. Juchó F.

PARIS
JULES JALUZOT & Co
PARIS
Ugyancsak bérmentve küldetnek a Printemps oriasí raktárán levő szövetek mintái, árat és fajt lehetőleg meghatározni kerünk. Expedítio a világ minden részébe. Portó-és vámmentes küldemények feltételei, a Catalogusban.
Levelezés minden nyelven.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kaphatók az 1891-dik évre szóló általánosan kedvelt dús tartalmu **NAPTÁRAK**
ugymint:
ISTVAN BÁCSI NAPTÁRA. XXXVI. évfolyam. Képekkel. Alapítá Majer István. Fűzve 50 kr.
PROTESTÁNS UJ KÉPES NAPTÁR. XXXVII. évfolyam. Szerkeszti *Dúsz Sándor*. Fűzve 50 kr.
FALUSI GAZDA NAPTÁRA. XXVII. évfolyam. Szerkeszti *Kovácsy Béla*. Fűzve 80 kr.
LIDERCZ-NAPTÁR. XXX. évfolyam, képekkel. Fűzve 60 kr.
HONVÉD-NAPTÁR (együttal katonai naptár), szerkeszti *Áldor Imre*. XXIV-dik évfolyam. Fűzve 60 kr.
A MAGYAR NOK HÁZI NAPTÁRA. XXIII. évf. Képekkel. Fűzve 60 kr.
BORASZATI NAPTÁR. Szerkeszti *Nyári Ferencz*. XVIII. évfolyam. Fűzve 80 kr.

PARIS
Naponta friss szállítmányu erdei szalonka, császármadár, fogoly és egyéb vad, — valamint a legszebb hizott, vágott baromfi 4281
a legolcsóbb napi áraikon kapható
GÉCZY FERENCZ
6 felsége a szerb király és József főherceg cs. és kir. fensége udvari szállítójának
Budapesten, Duna-utca 10, az „Arany füzán“-hoz.
A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kaphatók az 1891-dik évre szóló általánosan kedvelt dús tartalmu **NAPTÁRAK**
ugymint:
SZÉKELY-EGYLETI KÉPES NAPTÁR. Szerkeszti a központi választmány megbízásából Dr. Szádeczky Lajos. X. évfolyam. Fűzve 25 kr.
NEUER ILLUSTR. VOLKS-KALENDER für Ungarn u. Siebenbürgen. XXVI. Jahrg. Geheftet 50 kr.
HATÁRIDŐ-NAPTÁR, mindennemű hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, utazók és üzerek számára, hasznos jegyzetekkel és 366 üres lappal ellátva, irópapíron és kemény kötésben 1 frt 20 kr.
A MAGYAR NÉP NAPTÁRA. Szerkeszti ifj. *Tatár Fétel*. Képekkel. XXXVI. évfolyam. Fűzve 25 kr.
UJ FALI NAPTÁR egész iv 20 kr.
NEUER WANDKALENDER, 1 ganzer Bogen 20 kr.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható:
A GAZDASÁGI ÉS HASZON-NÖVÉNYEK TERMELÉSE.
KÜLÖNÖS TEKINTETTEL MAGRÓL VALÓ TENYÉSZTÉSÜKRE.
A magyar gazdaközönség számára írta
Dr. NYÁRY FERENCZ.
Ára fűzve 50 kr. Postán bérmentve küldve 55 kr.

E darabbal nyílt meg Budán száz év előtt, 1790. október hó 25-én a magyar színjáték.

A «FRANKLIN-TÁRSULAT» kiadásában Budapest megjelent és minden könyvtárban kapható:
IGAZHÁZI, EGY KEDVES JÓ ATYA.
Mulatságos játék öt felvonásban.
Szerette **SIMAI KRISTÓF.**
Második kiadás.
Bevezetéssel *ERDELYI KÁROLY*-tól.
Ára fűzve 30 kr. Postán bérmentve küldve 35 kr.

A szántás és vetésről.
Irta Réti János.
25 ábrával.
Ára fűzve 50 krajczár.
Felolmulhatatlan
legjobb, orvostilag ajánlott enyhítő-seer **hőkurut, rekedtség és hurut** esetében Kővetlenül a gyár-ból, Lipséből, 2 frt 50 kr. 1/2 palackért, v. 1 frt 25 1 palack-ért beküldése mellett bérmentve Ausztria-Magyarország, Csehb-ország stb. bármely helyére. 4212

VÉR-
szegényeknek, sápkórosok-nak az idegesség, álmatlanság, lankadság és étvágytalanság ellen, események mondható cizorka a **vasas pepton oensover**, mely tartalmazza, hatásra, erőre felillul minden eddig ismert gyógyszer. Naponta 2 drb veendő, ára egy doboz 20 centus 90 krajczár. Megrendelhető minden gyógyszerésztábornak és a feltalálónál **Haszlitinsky Károly** gyógyszer, Budapest, VIII., Sándor-ter 3.

Budapest

Budapest, IV. hatvani utca 10. szám alatt. Ékes és díszműüri különlegességek raktára.

Bécs

Legjobb és Leghíresebb Pipere Hölgypor La VELOUTINE Különleges Rizspor BISMUTTAL VELOYVÉ CH. FAY, ILLATSZERÉSZ, PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható: Arany Kincstár Nélkülözhetlen tanácsadó minden család és háztartás számára Szerkesztette Beniczky Irma. Ára füzve 80 kr., kötet 1 forint

A Franklin-Társulat

Kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

VERNE GYULA

- Világfelfordulás. Regény. 34 képpel. Füzve 1 frt. Vászonkötésben 1 frt 40 kr. Két évi vakáció. Regény. 90 képpel. Füzve 3 frt. Vászonkötésben 3 frt 50 kr. Haza, Franciaországba! Gil Braltar. Fordította Huszár Imre. Képpel. Füzve 1 frt 60 kr. Vászonkötésben 2 frt. Egy sorsjegy 9672-dik szám. Fordította Huszár Imre. 38 képpel. Füzve 1 frt 20 kr. Vászonkötésben 1 frt 60 kr. Éjszak a dél ellen. Fordította Huszár Imre. 85 képpel. Füzve 2 frt. Vászonkötésben 2 frt 40 kr. A hódító Robur. Regény. Fordította Huszár Imre. 44 képpel. Füzve 2 frt. Vászonkötésben 2 frt 40 kr. Sándor Mátyás. Regény. Fordította Huszár Imre. Benett L. eredeti rajzaival. Két kötet. Füzve 4 frt. Vászonkötésben 4 frt 50 kr. A lángban álló szigettenger. Franciaából fordította Huszár Imre. 47 képpel. Füzve 2 frt. Vászonkötésben 2 frt 40 kr. Dél csillaga. A gyémántok hazája. Franciaából fordította György Aladár. 50 képpel. Füzve 1 frt 60 kr. Vászonkötésben 2 frt. Kórában a vasfejű. Regény. Fordították György Aladár és Illésy Pirokska 40 képpel. Füzve 2 frt. Vászonkötésben 2 frt 40 kr. A Robinsonok iskolája. Fordította Visi Imre. 46 képpel. Füzve 1 frt 60 kr. Vászonkötésben 2 frt. A föld felfedezése. Fordította Brozik Károly. I. kötet: A híresebb utazók története a legrégebb időkől a XVIII. századig. Füzve 2 frt. II. kötet: A XVIII. század híres hajóai. Füzve 2 frt. Ara a két kötetnek vászonkötésben 4 frt 80 kr.

- A Jangada. Nyolcszáz mértföld az Amazonon. Regény. Képpel. Franciaából fordította Visi Imre. Füzve 2 frt. Vászonkötésben 2 frt 40 kr. Utazás a holdba és a hold körül. Másod. kiadás. Képpel. Füzve 1 frt 20 kr. Vászonkötésben 1 frt 60 kr. Öt hét léghajón. Utazás Afrikában. Képpel. II. kiadás. Füzve 1 frt 20 kr. Vászonkötésben 1 frt 60 kr. Három orosz és három angol kalandjai. Képpel. II. kiad. Füzve 2 frt. Vászonkötésben 2 frt 40 kr. Utazás a föld körül nyolczvan nap alatt. Képpel. II. kiadás. Füzve 2 frt. Vászonkötésben 2 frt 40 kr. Utazás a tenger alatt. Képpel. Második kiadás. Füzve 2 frt. Vászonkötésben 2 frt 40 kr. Grant kapitány gyermekei. Fordította Vértési Arnold. Két kötet. Sok képpel. Füzve 4 frt. Vászonkötésben 4 frt 50 kr. Strogoff Mihály utazása Moszkvától Irkutskig. Ford. Szász Károly. Képpel. II. kiadás. Füzve 1 frt 60 kr. Vászonkötésben 2 frt. A rejtelmes sziget. Három részben. Átdolgozta Szász Károly. Képpel. Második kiadás. Füzve 2 frt. Vászonkötésben 2 frt 40 kr. Servadac Hector kalandos utazása a naprendszeren át. Átdolgozta Szász Károly. Képpel. Füzve 2 frt. Vászonkötésben 2 frt 40 kr. A Bégum ötszáz milliója. A „Bounty“ lazadóí. Franciaából átdolgozta Szász Károly. Képpel. Második kiadás. Füzve 1 frt 20 kr. Vászonkötésben 1 frt 60 kr. A tizenöt éves kapitány. Regény. Franciaából Szász Károly. Képpel. Füzve 1 frt 80 kr. Vászonkötésben 2 frt 20 kr.

A törvényhatósági közigazgatás kézikönyve.

A fennálló törvényekből és rendeletekből rendszeresen összeállította GRÜNWALD BÉLA. Első rész: A közigazgatás feladatai. I. kötet: A közigazgatás és a személyi élet. II. kötet: A közigazgatás és a gazdasági élet. III. kötet: A közigazgatás és a gazdasági élet (folytatva). - A közigazgatás és a társadalom. - Gyámi és gondnoksági ügyek. - Igazságszolgáltatás. - Katonai ügyek. Második rész: A közigazgatás közegei a törvényhatóság körében IV. kötet. (befejező): A község. - A törvényhatósági joggal felruházott város. - A vármegye.

Harmadik, bővített és javított kiadás.

Ára füzve 12 frt.

A négy kötet csak együtt kapható.

44. SZÁM. 1890. BUDAPEST NOVEMBER 2. XXXVII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre - 6 * Csupán VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt fél évre - 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt fél évre - 3 * Külföldi előfizetőkhöz a postai és meghatározott viteldíj is csatolandó

MADÁCH IMRE ARCKÉPÉHEZ.

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA halhatatlan költőnek október hó 30-án leplezték le művészi festésű arcképét Nógrádmegye székházában, mely megyének a megdicsőült költő szülőltje volt, s mely büszke arra, hogy bőleje ott ringott, s hogy hamvait saját kebelében őrizheti. Nem kívánjuk ez alkalommal egészében fölidézni áldott emlékét, hiszen róla a «Vasárnapi Ujság» életében és halála után ismételve és ismételve megemlékezett, részletesen ismertetőtven azt a csendes életpályát, melynek egész dióségét jóformán csak akkor láttuk meg, a mikor — oly nagyon korán — vége szakadt.

Egyet azonban ez alkalommal elhallgatnunk vétség volna emlékezete iránt, vétség maga az irodalomtörténet által is megkövetelt igazság iránt. S ez az, hogy Madách Imre azok közé az igazi nagyságok közé tartozónak bizonyult, a kiknek érdeme a szerint nő, a mint földi alakjuk tőlünk, a költővel szólva, időben térben távozik.

Tudós asztronomosok be tudják bizonyítani, hogy vannak olyan csillagok, a melyek anyagukat tekintve régen elenyésztek, de mi mégis látjuk őket, mert a nagy távolság miatt, mely tőlünk elválasztás, századokra, tán évezredekre való szükség, a míg fényük földünkig elhatott. Időközben őket is elérte a minden teremtet dolgoknak közös végzete: az enyészet; de kilövelt fényük folytatja az utat a mérhetetlen világűrben és világit nekünk, mikor a test, mely kisugározta, már régen nincs többé.

A nagy szellemű embereknek hasonló a sorsuk. Szellemük sugár-özönét hátrahagyják, lelkük élő örökül száll késő századok nemzedékeire, s mind többen és többen teszik közös kincseikké annak világosságát, melegét. Petőfi maga is halála után lett sokaknak, lett mindig többeknek s lesz végre mindeneknek nagygyá. S ugyan-ezt mutatja most a Madách példája is.

Ő maga is alig érte a saját értékét; nem tudta, hogy csillag. Mikor halhatatlan művének kéziratával Arany Jánoshoz bekopogtatott, csak félve s csak mások biztatására tevő s aggódva várta az ítéletet, melyről inkább hitte, hogy művére halálos, mint azt, hogy annak örök életet biztosító leend. S önmaga volt legjobban meglepetve, midőn a koszorús költő s a nagy és szigorú eszterhetikus aláírásával ezt olvashatá: «Az ember tragédiája így conceptióban, mint

MADÁCH IMRE. Roskovics Ignác festménye.

Budapest, Kerepesi basár. Norinbergi és játéktárak raktára.

Megjelent!!

Ajándék és díszműüri tárgyakról szóló képes árjegyzékünk,

mely az érdeklődőknek kívánatra díjmentesen megküldeték.

Kiváló tisztelettel Késmárky és Illés.

Budapest, Kerepesi-ut 6. szám. Uticzkák, bútorok és háztartási különlegességek.

Lemberg

Budapest, hatvani utca 9. sz., vasház, I. em. Díszműüri, japáni, chinai, indiai és török díszmű különlegességek és ezalondíszak raktára.

Carlsbad

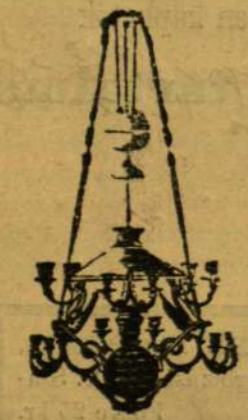
Hirdetések elfogadtatnak a kiadóhivatalban, Budapest, IV. kerület, Egyetem-utca 4-ik szám alatt.

GABOS R. S.

Budapest, IV., Muzeum-körut 41. sz.

Gyári raktár mindennemű szalon-, éjjeli, lépcsőház-, konyha-, függő-, asztali és fali lámpákból.

- Szalon függő-lámpák, csinos alakúak, darabja 3.-, 4.-, 5.- nagyobbak a díszesebbek árja 6.-, 8.-, 9.-, 10.- forintig s feljebb. Szalon asztali lámpák, csinos alakúak, kisebbek árja 1.-, 1.50. 2.-, 3.-, 4.-, 5.- frtig, díszesek s nagyobbak árja 6.-, 8.-, 9.-, 10.- frtig s feljebb. Éjjeli lámpák, függő vagy állítható, különf. díszes alakokban s színekben, bronzdíszes v. n.ékkül árja - 75. 1.-, 1.50. 2.- frtől 5.- forintig s feljebb. Konyha- és lépcsőház-lámpák, függő, fali és állítható, többf. czélú szerű alakokban, árja 30 krtól 1.50-ig. Lámpa-alkatrészek ugy m.: lámpa-öblök, lámpablosavár, lámpa bél, lámpaüvegek (Cylinder), lámpagyöngyök és borítók, m. alák, nagy-ság, minőség s árakban.

Gyári raktár

- Porzellan-árukból u. m. étkező-, teás-, kávé-, mooca-és mosdókészletek (Service), továbbá: majajolika-díszárgyak, alakok, virágöblök (Váza) stb. stb. Étkező-készletek (Service), különféle izlésees díszes v. egész sima, 6 személyre ára 10.-, 12.-, 15.-, 18.-, 20 forintig s feljebb. Kávé- v. teás-készletek (Service), minden színben s díszes vagy anélkül, 6 személyre ára 4.-, 5.-, 6.-, 7.-, 8.-, 10 forintig s feljebb. Mooca kávékészletek (Service), a teás-készletekhez hasonló kivitelben, 6 személyre ára 3.-, 4.-, 5.-, 6.-, 8.-, 10.- forintig s feljebb.

Petroleum-raktár

Valódi amerikai szagtalan, biztonságos petroleum (ciszterolaj), mely csak 150° F hőmérsékleten gyúlékony, a villanyfényhez hasonló világos lánggal ég. 1 kilo ára 36 kr. Kétszer finomított (Nobel) petroleum, ezen petroleumot kizárólagosan raktáram, illetve t. részére különös gondai finomítottak. Egy kilo ára 28 kr. Finomított petroleum, (Prima néven ismeretes), igen ajánlatos nagyobb helyiségek, vendéglők, lépcsőházak, konyhák, stb. stb. világítására. Egy kilo ára 24 kr.

Gyári raktár üveg-árukból

u. m. bor-, sör- és likőr-készletek (Service), osomog- s gyümölcsös (Dessert) táányrok, gyümölcs-tartók és tálak, továbbá virág-öblök (Váza), tálkák, képek stb. stb. Lámpákat javítás végett, valamint be- aranyozásra vagy bronzolásra elfogadok, a legrovidebb idő alatt mérsékelt árak mellett, továbbá mindennemű képekerek méret után elkészíttetnek. Összes árucikkeim a meghatározott gyári árak mellett engedmény nélkül értendők.